Poštnina plačana v gotovini. Cena Din 1·—

Izhaja vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. — Posamezna številka Din 1·—, mesečna naročnina Din 20·—, za tujino Din 30·—. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva ulica št. 23. Telefon uredništva 30-70, 30-69 in 30-71.

Jugoslovan

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi in dogovoru. — Uprava v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68. Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, telefon 29-60 Podružnica v Celju, Samostanska ulica št. 4.

Št. 32 Ljubljana, petek, dne 11. julija 1930 Leto I.

Preiskava o katastrofi „Karadjordja" zaključena

Rekonstrukcija nesreče dokazala krivdo italijanske ladje - Uraden demanti razburljivih vesti o novih mrtvih - Vsi ranjeni izven nevarnosti

Beograd, 10. julija. k. Po vesteh, ki so prispele iz Beograda na moru, se preiskava o katastrofi »Karadjordja« povoljno razvija v smeri, da se ugotovi popolna odgovornost italijanskega parnika, ki se ni držal določene smeri. Do sedaj je absolutno ugotovljeno, da je »Karadjordje« plul popolnoma po predpisih in da ni odgovoren za trčenje.

Split, 10. julija. l. Komisije, ki so bile določene, da preiščejo katastrofo »Karadjordja« in da doženejo njene vzroke, **so v glavnem danes dovršile svoje delo.** Naši vladni komisiji načeluje g. Stipanović, ravnatelj direkcije morskega prometa. Komisijo »Jadranske plovidbe« vodi g. Ružić, ravnatelj te družbe. Italijo prav tako zastopata dve komisiji. Ena je uradna, ki je prispela iz Rima z izvedenci italijanske vlade, druga pa zastopa beneško družbo »San Marco«.

Poročilo teh komisij, ki so se danes še mudile na otoku Galešnjaku, a ga popoldne zapustile, še ni objavljeno. Rezultati njihove preiskave še niso točno znani, pač pa se je vašemu dopisniku posrečilo, da je zbral v dobro informiranih krogih naslednje informacije:

Na mestu nesreče je bila izvršena rekonstrukcija katastrofe. Člani komisije so se razdelili v dva dela ter z motornima čolnom pluli v dveh nasprotnih smereh. En čoln je plul proti Zadru, drugi od tega mesta. Na ta način se je rekonstruiral dogodek. **Komisije so na ta način ugotovile, da je bil nesreče kriv italijanski parnik »Morosini«, ki je opustil svojo prvotno smer ter vozil po nepravi strani. Ko je hotel v zadnjem hipu kreniti spet na pravo pot, je bilo že prepozno. Italijanska komisija sama priznava krivico italijanskega parnika, dasi le posredno. Zastopniki družbe »San Marco« so ponudili »Jadranski plovidbi« na račun odškodnine en milijon lir, čeprav je določena škoda na 2·5 milijona lir, odnosno na 7 in pol milijona dinarjev.**

Stanje ranjencev v Zadru

Sušak, 10. julija. n. Direkcija »Jadranske Plovidbe« je prejela davi ob 7.30 brzojavko našega konzula v Zadru g. Stanoja Simića o stanju ranjenih ponesrečencev, ki se nahajajo v pokrajinski bolnici v Zadru. Ta brzojavka se glasi:

1. **Vaclavu Gašpareku,** ki ima zlomljeno nogo pod kolkom, gre polagoma na bolje. Njegovo stanje je zadovoljivo. Treba pa bo, da se še dalj časa zdravi· 2. **Karel Hortik** ima zlomljeno levo ključnico. Njegovo stanje je dobro in ranjenec **ne leži.** 3. **Ferdinand Gregor** ima zlomljeno desno nogo. Tudi on se bo moral dalj časa zdraviti. Prav tako je tudi njegovo stanje zadovoljivo. 4. **Jakob Matuška** ima več ran na telesu in glavi. Njegovo stanje je v splošnem dobro. 5. **Albert Borčič, kuharski pomočnik na »Karadjordju«, ima zlomljeno desno nogo in je pobit po glavi.** V splošnem je tudi njegovo stanje zadovoljivo. 6. **Luka Turato** je v zelo dobrem stanju in bo v kratkem zapustil bolnico. Bolnike vsak dan obiskuje osebje **našega konzulata v Zadru, ki jim gre v vsakem oziru na roko. Potemtakem je netočna vest, da je Albert Borčič podlegel ranam.**

Velike zasluge strojnikov »Karadjordja«

Dubrovnik, 10. julija. k. Nesporno ima poveljnik parnika »Karadjordje« velike zasluge za rešitev potnikov in samega parnika. Toda ne samo pomorci, temveč tudi meščanski krogi občutijo potrebo, da javno naglase tudi važno vlogo, **ki so jo imeli strojniki na »Karadjordju«. Ti so s stoičnim mirom izvršili vsa povelja in to v trenutkih, ki so bili brez dvoma zanje izredno kritični.** Ni si težko predstaviti, kakšna situacija je v trenutku trčenja parnikov nastala v strojnici, ko je na mah ugasnila vsa razsvetljava in je vhajajoča voda prinašala največjo nevarnost, da pride do eksplozije kotlov in da se onemogoči vsaka akcija reševanja. **Akcija strojnikov na »Karadjordju«, ki jim stoji na čelu prvi strojnik g. Jeličić iz Novega Vinodola, se more staviti za vzgled našim novim pomorskim generacijam.** Njihova vestnost v službi bi se morala med prvimi nagraditi kot najzaslužnejša.

Odmevi v inozemstvu

Sušak, 10. julija. k. Že mnogi naši listi so zabeležili okolnost, ki pojasnjuje katastrofo našega parnika »Karadjordje«. O tej okolnosti so nekateri naši splitski, beograjski in sarajevski listi že obširno pisali, pa so med drugim ugotovili, da je v pomorskih krogih dobro znano, da je »Morosini« namenoma pri vsakem srečanju z našimi ladjami te poslednje stalno potiskal kolikor mogoče proti plitvinam. Naši kapetani so se do sedaj italijanskemu parniku vedno izogibali. Sedaj pa je prišlo do nesreče, kateri se »Karadjordje« ni mogel izogniti.

Dunajski listi se istotako opirajo na to okolnost. Med njimi v prvi vrsti »Wiener Tagblatt« opozarja, da se je italijanski parnik že nekajkrat zadel v naše ladje. Tako je pred nekaj meseci v splitski luki poškodoval parnika »Velebit« in »Ugljan«. Radi tega je morala družba »San Marco«, lastnica »Morosinija«, plačati »Jadranski Plovidbi« odškodnino 300.000 Din.

»Luzerner Tagblatt« je prinesel v svoji številki od 7. t. m. kratko poročilo o katastrofi, ki je zadela naš parnik »Karadjordje«. To je bila prva vest o nesreči, ki je v nedeljo zvečer, t. j. komaj 12 ur po katastrofi, prišla v Švico. Urednik tega lista g. Bernard Felder je k tej vesti dodal daljši komentar, v katerem pripoveduje o svojem potovanju po našem Jadranu. Posebno ilustrira svojo pot s parobrodom »Slovenac« dne 22. junija t. l., komaj 14 dni pred poslednjo katastrofo. Značilen je komentar urednika švicarskega dnevnika, ki se glasi doslovno:

Nesrečo, ki je zadela ta lepi parnik, občuti pisec teh vrstic toliko bolj, ker je na njem prepotoval vso dalmatinsko obalo, deželo tisočerih otokov, in na tem potovanju zbral nepozabljive vtise. Tudi na povratku sem imel srečo, da sem z istim parnikom potoval od Kotora do Splita. **Kapitan broda je star morski volk, najboljše šole in velikih skušenj. Njega je gotovo katastrofa najtežje in najbolestneje zadela. Tudi posadka broda je sestavljena iz izvrstnih in sposobnih mornarjev.** Na tem brodu vlada disciplina, kakor je do sedaj še nismo videli niti na oceanskih parnikih. Čitatelji so me vprašali, kako se je mogla zgoditi ta nesreča. In res je ni lahko pojasniti. Postaja pa razumljiva iz nekega doživljaja na našem potovanju iz Splita v Trst. Na tem potovanju smo uporabili parnik »Slovenac« iste družbe. **Na tem potovanju smo tudi srečali »Francesca Morosinija«. Ko smo sredi belega dne ugledali parnik, smo instinktivno dobili utis, da ta brod drvi na nas, kakor da bi imel namen izzvati spopad z našim parnikom.** Naš parnik je takoj krenil na desno, medtem ko je oni drugi parnik brezobzirno plul dalje v smeri proti nam, **tako da je kapitan našega parnika, ko je videl, da »Francesco Morosini« trdovratno drvi proti nam, po kratkem oklevanju krenil ostro na desno.** Kljub temu sta se oba parnika srečala v prav majhni razdalji. Mi smo si o tem postopanju »Morosinija« ustvarili svoje mnenje, imajoč pred očmi politične odnošaje med Jugoslavijo in Italijo.

Nevidena strahota rudniške katastrofe v Sleziji

Že včeraj smo v listu kratko javili o veliki rudniški katastrofi, ki se je v sredo popoldne primerila v revirju »Neurode« v Pruski Sleziji. O katastrofi objavljamo naslednje podrobnosti:

Največja rudniška katastrofa

Vratislava, 10. julija. d. Velika rudniška katastrofa v prusko - šlezijskem premogovnem revirju Neurode je ena največjih katastrof. Katastrofa se je primerila v malem naselju Hausdorf pri Neurodu. Bilo je točno ob 16. uri. V Venclov rov so vdrli strupeni in dušljivi plini ogljikove kisline. Izbruh je bil tako nenaden, da okoli 200 rudarjev, ki je bilo takrat tam zaposlenih, ni moglo najti nobene rešitve. V rovu sta bila zaposlena dva oddelka rudarjev, od teh je eden štel 109, a drugi 83 rudarjev. **Od teh so mogli sprva z največjimi težavami rešiti le 49 rudarjev, ki so bili že po plinu močno omamljeni.**

Reševalna dela

so se sicer takoj pričela, toda z največjim naporom. Trajala so pozno v noč. A o polnoči so morali nadaljno reševanje rudarjev ustaviti, ker je v rovu obstojala velika nevarnost, da nastane še hujša katastrofa. Ko je namreč že prvič plin napolnil ves rov, jenastala silna eksplozija z močno detonacijo. Po eksploziji so se začeli zbirati novi plini.

Reševalna dela so se proti jutru nadaljevala. Do opoldne so spravili iz rova na dan 81 trupel. Računajo, da so vsi še v rovu ostali rudarji postali žrtev katastrofe. Pred rovom se odigravajo pretresljivi prizori. Žene, otroci, matere, starci in drugi čakajo na vesti o rešenih rudarjih.

Revir Neurode je bil v rudarskem svetu zelo razvpit prav zaradi velikih množin v njem se zbirajoče ogljikove kisline. Že lani je bila sestavljena posebna študijska komisija, ki naj bi proučevala vse varnostne ukrepe, da bi se mogla preprečiti kaka eventualna katastrofa. Ta komisija svojega dela žal ni končala.

Neurode, 10. julija. d. Posebna komisija, ki preiskuje rudniško katastrofo, je ugotovila, da se je nahajalo v rovu 192 rudarjev od rudarskih oddelkov 17. in 18. **Do opoldne je bilo spravljenih iz rova 83 mrtvih rudarjev.** V bolnicah se nahaja **49 rudarjev, od katerih so mnogi močno zastrupljeni po plinu ter je njih okrevanje dvomljivo.** Nekateri pa so prišli že k zavesti.

Tuga, žalost in obup

Neurode, 10. julija. d. V revirju Neurode in po okoliških vaseh se odigravajo najžalostnejši dramatični prizori. **Ni hiše, mimo katere ne bi šel angelj smrti.** V mnogih delavskih rodbinah oplakujejo izgubo enega, dveh, treh in v neki hiši celo osmih rodbinskih članov. Neka rudarjeva žena, ki se nahaja v porodnici, oplakuje izgubo svojega moža. Zblaznela je. Po ulicah hodijo reveži, nemi in potrti, drugi pa plakajo in vijejo obupno roke proti nebu. Povsod je zavladala velikanska obupnost. V neurodskem revirju in okolici je bilo do izbruha vojne zaposlenih nad 1400 rudarjev, po vojni pa so sledile znatne redukcije delavstva. Še pred kratkim so odpustili 400 rudarjev, odnosno jim pretekli teden odpovedali.

Neurode, 10. juilja. d. Reševalno moštvo je izvrševalo reševalna dela z največjo požrtvovalnostjo in je bilo samo vedno v življenski nevarnosti. **Dva rudarja, ki sta se udeležila reševalne akcije, sta prišla ob življenje.** Mnogo reševalcev je bilo težje odnosno lažje ranjenih. Rudar **Schwentner** je pravkar zapuščal delo in odhajal iz rova, ko je zaslišal strašno eksplozijo. Takoj je hitel nazaj v rov, da bi pomagal svojim nesrečnim tovarišem. Postal je sam žrtev katastrofe. Ista usoda je zadela tudi rudarja Hofmanna .

Berlin, 10 .julija. AA. **Izpod ruševin premogovnika v Neurodu so odkopali 81 trupel. Rudarji, ki so bili zaposleni v spodnjih rovih, so izgubljeni. Število žrtev je 150 rudarjev.**

Vratislava, 10. julija. d. Danes so spravili iz rova še nadaljne žrtve katastrofe. Število mrtvih je naraslo že na 92. Okrog 70 do 80 je še zasutih. Ni skoro več upanja, da bi jih mogli še žive rešiti.

Vratislava, 10. julija. d. Kako silna je bila eksplozija ogljenčeve kisline, dokazuje dejstvo, **da je plin prodrl več ko 3 km daleč v rove ter jih popolnoma napolnil.** Še sedaj trga plin reševalnemu moštvu, ki se približuje kraju nesreče, plinske maske z obraza. Do kraja, kjer je prvič vdrl v rov plin, je še vedno nemogoče dospeti, čeprav poskušajo s kompresorji izsesati plin. Odigravali so se danes ves čas pretresljivi in obupni prizori. Nekatere ženske so prinašale pred rov šopke cvetlic, upajoč, da najdejo tam svoje može zdrave. Bolnice so naravnost oblegane od množice, prav tako tudi deske, kjer so napisana imena mrtvih. Mrtveci nudijo grozen pogled. V rovih so ležali mrtveci kar na kupu skrivljeni. Okrog in okrog so bile luže krvi.

Močnejše bruhanje Vezuva

Napoli, 10. julija. n. Izbruh Vezuva, ki se je včeraj iznova pričel, je vedno močnejši. Lava se spušča že v dolino Inferno.

Volilna zmaga laburistov

London, 10. julija. AA. Reuter poroča: Nova, ožja volitev, ki je postala potrebna zaradi nedavnega povišanja Noela Buxtona v paira, je prinesla zmago laburistom. Njih kandidatka Erelouci je dobila 14.821 glasov, konservativec Cook pa 14.642 glasov. Prejšnja laburistična večina med tremi kandidati je bila 1883.

Indijsko vprašanje

Pariz, 10. julija. AA. Poročajo iz Simile v Indiji, da so šefi strank zakonodajne skupščine objavili deklaracijo, v kateri poudarjajo važnost bližnje imperijalne konference. Prav tako zahteva ta deklaracija od vlade, da ukine storjene ukrepe, ki so bili zadnje čase izvršeni v Indiji, in da amnestira politične krivce ter tako da priliko kongresistom za ponovno sodelovanje z indijsko vlado in opustitev misli o civilni neposlušnosti.

London, 10. julija. n. Iz Kalkute javljajo: Včeraj je zopet prišlo do neredov v Nefri in Pešavaru. Metali so tudi bombe, vendar škoda ni bila velika.

Kardinal Vanutelli †

Rim, 10. julija. n. Kardinal Vanutelli, ki je izdihnil včeraj ob 17. uri v 95. letu starosti, bo pokopan v soboto v cerkvi San Biaggio.

Stalin zapusti vodstvo stranke

Berlin, 10. julija. n. »Deutsche allgemeine Zeitung« javlja, da bo Stalin odstopil kot glavni tajnik komunistične stranke in prevzel predsedstvo sveta ljudskih komisarjev. Stalinu bo sledil kot tajnik stranke dosedanji njegov namestnik Kaganovič.

Vremenska napoved

Dunaj, 10. julija. d. Vremenska napoved za jutri: Spremenljivo in vetrovno. Hladno vreme bo trajalo še dalje.

Ni časa za gledalce

»... Iščejo se nove metode, in utirajo se nova pota...«
(Iz deklaracije predsednika vlade.)

Ko je bila strankarska borba na višku in ko smo morali gledati, kako je tej borbi podrejeno vse, da niso ne moralni, ne nacionalni in tudi ne gospodarski oziri veljali, če je šlo za korist stranke, tedaj smo ne enkrat iz dna srca vzkliknili, da bi bilo že enkrat vse te strankarske borbe konec, da bi bilo tudi že konec naših večnih in neplodnih medsebojnih prepirov. A ko smo vzkliknili, smo se obenem zavedali, da je to skoraj nemogoče, ker storiti bi se moral že pravi čudež, da bi se prepiri strank nehali.

Vendar se je tudi ta čudež zgodil in že poldrugo leto ni več strankarske borbe, ker so stranke prenehale s svojim delom, ker so morale s svojimi prepiri likvidirati in danes pripadajo strankarski boji že preteklosti. In če je komu prav ali ne, pripadajo ti strankarski boji že v tej meri preteklosti, da se stari časi partizanskega sovraštva in mržnje sploh ne povrnejo več.

Iz te ugotovitve pa nujno sledi, da prihaja doba novih metod, novega dela. Zato pravi tudi predsednik vlade general Živković v svoji programatično tako važni deklaraciji, ko ugotavlja, da se staro ne povrne več, da se iščejo nove metode in utirajo nova pota.

V tej ugotovitvi pa je že poziv vsem ljudem dobre volje, da pomagajo pri iskanju novih metod in da sodelujejo pri utiranju novih potov. Samo polovičarstvo bi bilo, če bi se vlada zadovoljila s tem, da je staro odpravila, temveč celo delo nastane šele takrat, ko mesto starega pride novo, ko na razvalinah prejšnjega stanja zraste novo, boljše stanje. In da se doseže to celo delo, zato kliče vlada k sodelovanju vse, ki se zavedajo svoje dolžnosti do celote, ki ljubijo svoj narod in ki mu hočejo zato pomagati.

Ta apel k sodelovanju pa pove še nekaj več, da namreč sedaj ni mesta za ljudi, ki bi hoteli biti samo gledalci, ker so na mestu ljudje aktivnega sodelovanja. Stati ob strani, ko si gradi narod svojo novo pot, samo gledati, ko polagajo drugi temelje za boljšo bodočnost, je nevredno mož, je zlasti nevredno patrijotov. Na svojo čast ponosni ljudje bodo polagali važnost na to, da so poleg, ko se utirajo nova pota in ne bodo hoteli biti samo zvedavi gledalci. Taka uloga pripada samo tujcem, ne pa onim, ki se s ponosom imenujejo sinovi jugoslovanskega naroda. Tujci naj gledajo, kako delamo mi in kako ustvarjamo nove vrednote in to gledanje naj pridobi našemu narodu ugled in veljavo. Nikakor pa se ne sme zgoditi, da bi zvedavi gledalci škodovali še ugledu našega naroda. Zato v sodelovanje, zato na delo, zato konec vsakemu gledanju ob strani!

Naj se nihče ne izgovarja, da ne ve, kako bi sodeloval. Vladna deklaracija je jasno pokazala vsakomur pot, ki vodi k novim in višjim ciljem. Ne sanjati o starem, ki je pokopano, za vselej pokopano, temveč spremeniti svojo notranjost, da bo popolnoma mogla sprejeti novo — neskaljeno in neomadeževano jugoslovansko zavest. To je prvo in glavno in tu treba najprej postaviti moža. Vemo, da bo to za marsikoga težko, ker od nobene strani se ni tako težko ločiti ko od predsodkov. Večina vsega strankarskega boja pa je temeljila na predsodkih.

Čeprav pa je oprostitev od predsodkov še tako težka, bo pravi mož to dosegel in se takoj lotil svoje druge naloge, da bo aktivno sodeloval v vseh narodnih društvih in da bo propagiral čisto jugoslovansko idejo. V Sokolu, v drugih narodnih društvih bo pomagal utirati nova pota, da bo ves naš narod zajelo eno narodno čustvovanje. In kjerkoli bo videl jugoslovanski patrijot stremljenje, da zmaga nova miselnost, bo to stremljenje podpiral in ne bo delal tako, ko nekateri bivši strankarji, ki smatrajo za potrebno, da delajo temu stremljenju vse mogoče ovire. Samo ljudje, ki ne poznajo pravega patrijotizma, morejo to delati.

Zlasti pa je pričakovati, da bo razumelo uradništvo, da ne more gledati ob strani, kadar kliče vlada k sodelovanju. Med vsemi graditelji nove dobe morajo biti baš uradniki najboljši pijonirji, a zato tudi najvnetejši podporniki vsakega stremljenja, da se uveljavi duh nove dobe na vsej črti. Ni težko uganiti, kakšne naloge izvirajo iz te dolžnosti.

Nova pota se utirajo, nove metode se iščejo, nova doba se ustvarja in vsak Jugoslovan se mora odločiti, ali spada med iskalce novih potov ali pa med častilce starih, izhojenih potov, ali je pristaš novih ciljev, ali pa mu je pogled še vedno uprt nazaj na strankarske čase, ali je mož nove dobe ali človek stare. Eno ali drugo, ločitev je jasna, najbolj pa za jugoslovanskega patrijota, ki je in hoče biti mož nove dobe. Zato naprej jugoslovanski patrijoti v sramoto zvedavih gledalcev ob strani!

Uvodni zakon k civilnemu postopku in zakon o eksekuciji

Oba zakona sta bila včeraj podpisana — Novi civilni in eksekucijski postopek stopi v veljavo 1. januarja l. 1932.

Beograd, 10. julija. Nj. Vel. kralj je včeraj podpisal uvodni zakon za zakonik o sodnem postopku v civilnih pravdah. Z njim se na prvem mestu določa dan uveljavitve civilnega sodnega postopka. **V področju apelacijskih sodišč v Beogradu in Skoplju in velikega sodišča v Podgorici stopi civilni sodni postopek v veljavo 1. januarja 1933, na ostalem teritoriju pa prej, to je 1. januarja 1932.** Daljši rok za to prvo področje je bil potreben zato, ker se mora tam uvesti nova sodna ureditev, to je osnovati sreska in okrožna sodišča po novem zakonu. Izjemno dobijo obvezno moč predpisi za vso državo o pravici ubožnih. Po osvobojenju in ujedinjenju je bilo izdano veliko število zakonov in uredb z veljavo za vso državo, ki se z njimi neki spori osebnopravnega značaja jemljejo iz pristojnosti rednih sodišč in stavijo v pristojnost izbranih sodišč ali upravnih oblastev. Dalje je bilo izdano na vsakterem izmed šest pravnih področij znatno število posebnih zakonov, naredb in uredb, ki prav tako predvidevajo neko odstopanje od predpisov civilnega sodnega postopka.

Uvodni zakon ima regulirati tudi ta vprašanja, to je ugotoviti, kateri izmed teh poslednjih zakonov in uredb izgube takoj veljavo in kateri bodo še nekaj časa v veljavi. To je bil eden izmed najtežjih problemov.

Na tretjem mestu ta zakon predvideva postopek v pravdah, ki tečejo na dan uveljavitve novega civilnega postopka, kakor tudi postopka za uveljavitev enolikosti sojenja. Ta poslednja točka je posebno važna zato, ker se število edinstvenih izenačenih zakonov od dne do dne bolj veča.

Beograd, 10. julija. AA. Nj. Vel. kralj je včeraj podpisal zakon o eksekuciji in osiguranju. S tem zakonom se izenačuje postopek o sodnih plačilih in dajatvah za vso kraljevino Jugoslavijo. Do zdaj je za to materijo veljalo 6 različnih zakonodajstev, temelječih na raznih pravnih načelih, še več, razlike so bile tolikšne, da v nekaterih krajih izvršitev razsodbe sploh ni bila predmet sodnega postopka. Upnik je bil izpostavljen nevarnosti, da pride težko in po zelo dolgem čakanju do denarja, dolžnik pa je bil izpostavljen šikaniranju in nevarnosti, ki so mu mogle odnesti vse imetje za majhen dolg.

Te raznolikosti v jurisdikciji so mnogo škodovale tako našemu narodnemu gospodarstvu, kakor tudi našemu kreditu v inozemstvu. Novi zakon, ki mu je kot temelj služil izvršilni zakon, ki velja danes v Sloveniji in Dalmaciji, je zgrajen na sodobnih načelih umetnosti, neposrednosti in koncentraciji postopka, takozvani oficijelni maksimi. Po skušnjah je dokazano, da ta načela jamčijo znatno hitrejši izvršilni postopek, obenem pa tudi znatno znižanje stroškov eksekucije.

Novi zakon daje s tem, da je na ugoden način izbral posamezna sredstva eksekucije, upniku možnost, da zahteva eksekucijo na one dele dolžnikovega imetja, s katerih se mu dolg najlažje izplača. Toda novi zakon se ne zadovoljuje samo s tem, da upniku zajamči čim popolnejšo izpolnitev njegovih zahtev, nego upošteva tudi to, da vsaka eksekucija ne poseza samo v gospodarstvo posameznika, neko tudi v splošno narodno gospodarstvo.

Zato predvideva zakon potrebne ukrepe, ki jim je svrha čim manj škoditi splošnemu narodnemu gospodarstvu, obenem pa zaščititi upnikovo pravico do dolga in dolžnikovega imetja. Tej svrhi ustrezajo posebni predpisi o najnižji sprejemljivi ponudbi, to je, da se predmet eksekucije ne sme prodati izpod zakonito določene minimalne cene, torej da se s prodajo za vsako ceno ne upropasti dolžnikova eksistenca.

Zakon nadalje onemogoča, da bi upnik izvršil eksekucijo, če je ta eksekucija zanj brez koristi in ima samo to posledico, da bi upnik zaradi prejšnjega upnikovega delovanja izgubil del svojih zahtevkov. Zakon zato predvideva, da vsak udeleženi upnik, ki je po zadevi starejši od onega upnika, ki izvršuje zahtevo, more oporekati prisilni prodaji, če dosežena cena ni dovolj velika, da zadovolji njegove zahteve. Do zdaj smo imeli primere, da je upnik, ki po svojem položaju ne bi nikdar prišel do poravnanja svojih zahtev, vodil eksekucijo samo iz spekulativnih razlogov, da tako izigra upnike, ki imajo boljše položaje. Upravičeno smemo pričakovati, da prinese novi zakon znatno zboljšanje tako v pogledu trajanja eksekucijskega postopka, kakor tudi v pogledu čim večjega plačila dolgov.

Istočasno zakon preprečuje nekoristno upropaščanje dolžnikov. Zakon ne rešuje vprašanja zaščite minima poljedelskega reguliranega dela zemljišča (§ 471. civilnega sodnega postopka za Srbijo). Rešitev tega vprašanja prinese uvodni zakon, ki bo kasneje izdelan. To je bilo storjeno zato, ker obstoje popolnoma različna mnenja o prikladnosti teh predpisov. Pokazalo se je, da je z vprašanjem zaščite minima poljedelske posesti v zvezi cel niz tujih in gospodarskih vprašanj, ki jih ni moči rešiti v okviru zakona o eksekuciji, temveč s posebnim zakonom. Toda ta posebni zakon ne more biti prej sprejet, dokler se ta vprašanja ne razčistijo na anketi, na kateri bodo sodelovale poljedelske in druge gospodarske organizacije, kakor tudi pravni strokovnjaki.

Zakon o oksekuciji in osiguranju dobi obvezno moč tisti trenutek kakor novi civilni sodni postopek, to je 1. januarja 1932 za vsa področja, izvzemši področja apelacijskih sodišč v Beogradu in Skoplju in velikega sodišča v Podgorici, kjer bo uveljavljen 1. januarja 1933.

Francoski krediti za narodno obrambo

Poročilo min. Maginot-a o stanju obrambnih del — Finančna komisija odobrila kredite

Pariz, 10. julija. AA. Parlamentarni odbor za proračun je včeraj proučil poročilo ministra vojske Maginota o tem, da je treba razširiti naborne vpoklice, reorganizirati velike enote in pospešiti obrambna dela na meji ob Renu ter na ostalih delih severno-vzhodne in južno-vzhodne meje. Minister vojske zahteva nove kredite za narodno obrambo, za izpopolnitev aprovizacijskih skladišč in za obnovo materijala.

Pariz, 10. julija. d. Vojni minister Maginot je podal v parlamentarni komisiji za narodno obrambo daljše poročilo o stanju francoske vojske, pojasnil je posledice uvedbe enoletne vojaške službe ter je podrobno očrtal položaj utrjevalnih del na meji. Omenil je, da bo 1. oktobra doseženo že primerno število aktivnih poklicnih vojakov, ki so potrebni za izvežbanje rekrutov.

Obrambna utrjevalna dela na severu, severovzhodu in jugovzhodu dobro napredujejo. Od vlade zahtevani dodatni krediti so določeni za modernizacijo in reorganizacijo vojske in nabavo modernega vojnega materijala.

Parlamentarna komisija je poročilo vojnega ministra vzela z zadoščenjem na znanje ter pozvala vojnega ministra, da nadaljuje z obrambnimi deli.

Pariz, 10. julija. AA. Parlamentarna komisija je odobrila kredite za narodno obrambo. Osnutek obrambe proučuje zdaj vojaška komisija.

Pariz, 10. julija. n. Finančna komisija je včeraj s 15 proti 14 glasovom sprejela milijardne kredite za vojsko, mornarico in zrakoplovstvo. Odklonjen pa je bil socijalistični predlog, da bi se ti izdatki ne smeli pokriti iz prihranjenih milijard v blagajnah, temveč s prihranki v proračunu.

Odmevi obiska dr. Schobra v Budimpešti

Pariz, 10. julija. d. Tukajšnji politični krogi komentirajo zadnji budimpeštanski poset avstrijskega zveznega kancelarja dr. Schobra. Mnogi listi posvečajo temu posetu posebno pozornost. Zanimiv je drugi članek »Tempsa« o tem posetu. »Temps« povdarja:

Med Avstrijo in Madjarsko obstoje pač brezdvomno možnosti zbližanja in koristnega sodelovanja, ako se ena ali druga stranka ne spušča v kako pustolovščino. Tako pustolovščino tvori za Avstrijo priključitev k Nemčiji, za Madjarsko pa restavracija Habsburžanov. Vsaka taka pustolovščina bi nedvomno povzročila vojne zapletljaje, čeprav od madjarske strani tuintam poudarjajo, da bi bila restavracija Habsburžanov gotovo politična garancija proti priključitvi Avstrije Nemčiji. To je jako opasna iluzija. Nevarnost restavracije Habsburžanov je tako velika, da se države Male antante nikakor nočejo dati postaviti pred izvršeno dejstvo. Izjave zunanjih ministrov Češkoslovaške, Jugoslavije in Romunije ob koncu konference Male antante ne dopuščajo v pogledu teh vprašanj nikakih dvomov in nejasnosti.

Koroški plebiscit

Dunaj, 10. julija. d. Prihodnjo soboto bo končana plenarna seja, na kateri se bodo razni zakonski predlogi končnoveljavno rešili. **Ko se bo sklepalo o trimilijonski podpori za koroško glasovalno področje, se bo vršila slovesna seja.**

Carinska vojna Amerike proti Rusiji

London, 10. julija. Veliko presenečenja in razburjenja je povzročilo v tukajšnjih ladjedelniških krogih dejstvo, da je neka danska ladja, ki je priplula v Zedinjene države, naletela s strani carinskih oblasti na težkoče glede dovoljenja za izkrcanje tovora. Omenjena ladja je bila natovorjena z lesom, ki je prihajal iz sovjetske Rusije. Carinska oblastva se pri svoji prepovedi sklicujejo na zakon o novih carinah, kateri določa med drugim, **da je prepovedan uvoz vseh izdelkov in sploh vsakega blaga, ki je nastalo ali bilo pridobljeno celotno ali tudi samo deloma potom prisiljenega dela karšnekoli vrste.**

Pričakuje se, da bo zakladni državni tajnik izdal te dni odlok, s katerim bo prepoved, ki jo predvideva zakon o novih carinah, dobila enotno razlago za ves teritorij Zedinjenih držav, tako da se bo moglo dosledno izvajati. Pod določbe take naredbe bi padlo okoli 50—60 evropskih ladij, ki jih je najela sovjetska vlada za prevoz lesa v Zedinjene države.

Izgleda, da se bo na podlagi zakona o novih carinskih tarifih **smatral ves uvoz iz sovjetske Rusije za protipostavnega, ker se kompetentni uradi naginjajo k stališču, da je v Rusiji vse delo prisilne in naborne narave.** Posledice omenjenega stališča ameriških carinskih oblastev bodo torej imele nedogledne posledice, ker se bo ruski les, ki je bil usmerjen v Ameriko, dirigiral na evropska in druga tržišča.

London, 10. julija. V zvezi s carinskimi težkočami, na katere so naletele evropske, večinoma angleške ladje, ki so pripeljale v Zedinjene držav les iz sovjetske Rusije ali so s takim tovorom še na poti, je dobil angleški poslanik v Washingtonu od londonske vlade navodila, da posreduje pri vladi Zedinjenih držav, da bi se onim angleškim ladjam, ki so že na poti, izdalo dovoljenje za izkrcanje tovora. Bilo bi krivično — naglašajo omenjena navodila —, ako bi morali inozemski brodolastniki trpeti občutno škodo, ko pa o namenih carinskih oblastev niso bili vnaprej obveščeni, kot je v podobnih slučajih splošen običaj.

Izgleda, da ameriške carinske oblasti glede tega konkretnega vprašanja niso še zavzele definitivnega stališča ne v eni ne v drugi smeri.

Akcija za uvedbo zaščitnih carin v Angliji se nadaljuje

London, 10. julija. AA. Vršil se je nadaljnji sestanek bančnikov, ki so odgovorni za objavo resolucije, v kateri zahtevajo zaščitne carine za medimperijalno trgovino. Bančniki so resolucijo v polnem obsegu potrdili in podpisali so jo naknadno še predstavniki bančnega sveta. Med drugimi so podpisali resolucijo Goodenough, predsednik banke Barclay, sir Guy Grant, sir Cecil Budd, Gilbert Scott, Hugh Smith in več drugih bančnih ravnateljev in velikih industrijskih koncernov.

Veliki svet britske industrijske zveze je soglasno sklenil z ozirom na veliko odgovornost, ki jo pripisujejo industrijcem v vprašanju zaposlitve, da se ustanovi odbor, ki bi ugotovil, ali so člani zveze bolj za zaščitne carine ali pa za davčno politiko, ki bi omogočila medsebojne dogovore z dominijoni na osnovi recipročnih ugodnosti.

Na osnovi izraženih mnenj bo odločal o politiki industrijske zveze izredni sestanek. V odboru so bivši predsedniki industrijske zveze.

Dvanajst žrtev vročine v Ameriki

Newyork, 10. julija. AA. Poročajo iz Chicaga, da je tam zadnja dva dni umrlo 12 oseb zaradi velike vročine.

Češkoslovaški Sokoli v Sofiji

Sofija, 10. julija. AA. V Sofijo je prispela skupina 120 češkoslovaških Sokolov pod vodstvom Štepaneka. Nemačka in Skale. Istočasno je prišel v Sofijo tudi starešina ruskega Sokola Vrgun.

Zakon o zadužbinah podpisan

Beograd, 10. julija. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog ministra prosvete in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta podpisal in proglasil zakon o zadužbinah. Zakon ima 80 paragrafov.

Uradniške doklade

Beograd, 10. julija. l. Nj. Vel. kralj je podpisal zakon o posebnih dokladah na plače uradnikom ministrstva notranjih zadev. Uradniki bodo poleg svojih rednih dohodkov dobivali te doklade, kakor sledi: prvi pomočnik in pomočnik ministrstva ter pomočnik bana po 2000 Din; načelnik ministrstva notranjih zadev, načelnik generalnega inspektorata in načelniki upravnih oddelkov pri banskih upravah po 1500 Din; načelniki splošnih oddelkov pri banskih upravah in okrožni inspektorji po 1300 Din. — Te doklade se bodo pričele izplačevati s 1. avgustom 1930. leta. Z 31. julijem pa se ukinejo navedenim uradnikom vse druge dosedanje doklade.

Imenovanje

Beograd, 10. julija. l. Ministrstvo trgovine in industrije je imenovalo za pripravnika kontrole meril 5. skupine II. kategorije pri državni kontroli meril in dragocenih kovin v Ljubljani g. Ljubomira Jelico.

Tržaški komentar o konferenci na Sušaku

Včerajšnji tržaški »Piccolo« je priobčil pod velikim naslovom »Jugoslovanski načrti proti italijanskim lukam ob Jadranu« daljše poročilo o nedeljski konferenci slovenskih in hrvatskih zastopnikov našega gospodarstva na Sušaku. Pod tem poročilom, v katerem ob koncu posnema, da je naša država primorana izvažati preko Rakeka vsako leto 400.000 ton blaga in izgubiti na tak način letnih 80 milijonov dinarjev, objavlja tržaški list komentar, ki ga v naslednjem podajamo v njegovi celoti:

»Že nekaj časa se jugoslovanski gospodarski, industrijski in ladjedelniški krogi trudijo — in uradni krogi jih pri tem podpirajo — da ustvarijo v deželi prav posebno zanimanje za vsa tehnična vprašanja, ki jih je treba urediti zaradi valorizacije jugoslovanskih luk ob Jadranu. Njihov namen je pri tem, da na ta način italijanskim pristaniščem Julijske Benečije odvzamejo vedno več funkcij, ki so jih imela do danes z ozirom na njihovo naravno zaledje.

Dovoljujemo si opazko, da je jugoslovanska vnetost v tem pogledu v obratnem razmerju z občutljivostjo, ki je v zadnjem času z ozirom na določeno situacijo na Jadranu vedno manjša v italijanskem javnem mnenju in celo tudi v najvišjih krogih. Položaj Trsta pač ni sijajen, to pa ne toliko radi krize, ki bo morda v kratkem premagana, kolikor bolj radi tega, ker se Italijani ne zanimajo več za bistvena vprašanja njegovega obstanka in njegovo vlogo, bodisi z ozirom na notranje interese njegovega trga, ki jih zastopa mesto, kot tudi ne za njegovo politično in gospodarsko funkcijo italijanstva na Jadranu. Italijanski duh se za vsa ta vprašanja vsaj v oni meri več ne zanima, kakor bi se moral spričo njihove važnosti in spričo zgodovinskih posledic, ki bi jih lahko povzročila ta vprašanja.

Problem, ki nas skrbi, je preobširen, da bi ga danes razvili in o njem govorili z vseh njegovih plati. Dovolj naj bo, da ga označimo in da opozorimo one meščane, ki zavzemajo v julijsko-benečijskem javnem življenju odgovorna mesta, naj ga presodijo in o njem razmišljajo. Saj zanje ni več daleč dan, ko bo njihova odgovornost postala enaka važnosti ogroženih interesov.

Nočemo reči, da verjamemo določenim jugoslovanskim načrtom, ki imajo čestokrat megalomansko ozadje. Toda če je res, da ostaja mnogo inicijativ le na papirju, ni nič manj res tudi to, da se marsikatera tudi izpolni. Že nekaj časa se opira Jugoslavija na zunanje gospodarske in politične sile. Saj je znano, da ne podpira francoski kapital v nič manjši meri ko generalni štab jugoslovanske inicijative, ki streme za tem, da se dežela vedno bolj osvobodi svojih odnošajev z Italijo. Češkoslovaški ljudje in kapital si skušajo osvojiti vsak dan več terena v gospodarskem, industrijskem in političnem življenju prijateljske dežele. In namen, zaradi katerega se je z vsemi mogočimi sredstvi započelo vse to delo, je en sam, namreč ta, da otrpnejo italijansko - jugoslovanski odnošaji, da se poglobijo politični spori, da se razbohoti nezaupanje vzdolž vse meje od Reke do Triglava, da se Trst gospodarsko blokira, da končno Jugoslavija začuti vedno bolj potrebo po še večjem ojačenju svoje borbe za popolno valorizacijo svojih luk.

Italiji je bilo doslej mogoče, da se bori proti tem načrtom, toda sredstva, ki jih imamo na razpolago, ne zadostujejo namenom, ki bi se morali doseči. Ne smemo pozabiti, da jugoslovansko sovraštvo proti italijanskim lukam in posebno proti Trstu nima slabih posledic samo za odnošaje z Jugoslavijo, temveč še bolj za odnošaje z deželami, ki so onstran jugoslovanske meje in napram katerim izkazuje Jugoslovan vso pozornost, a izvaja tudi vso možno obstrukcijo, da bi se dosegla sprememba tradicijonalnega toka prometa. Treba bi bilo, da se ljudje, ki se zavedajo svojih političnih in gospodarskih dolžnosti napram Trstu in vsej Julijski krajini, otresli rezerviranosti, ki bi lahko postala pogubna, če bi se še nadaljevala. Le eno je sredstvo za borbo proti jugoslovanskim načrtom: **treba je z vso vnemo omogočiti gradnjo predilskega predora. Le Predil nam more zajamčiti našo nadaljno gospodarsko in politično nadvlado na Jadranu**; le s Predilom se da omejiti protiitalijanska politika, ki se vodi sedaj s tem večjo odpornostjo iz Prage in iz Beograda. Treba je, da pridemo iz Trsta neposredno do naših narodov, ki so naši prijatelji, ne da bi morali biti pri tem odvisni od zadržujočih napotij in sovraštva neprijateljskih narodov, ki so se nagrmadili na meji.

Naš klic je klic alarma, je klic, ki nam prihaja iz dna duše spričo velike potrebe, ki se poraja v očigled simptomov, ki za enkrat še niso vznemirljivi, ki pa jih je treba motriti z največjo paznostjo. Zavedamo se, da pri teh besedah slušamo našo fašistovsko vest in da služimo na ta način **bolj Italiji nego gospodarskim interesom Trsta.**«

Conan Doyle, sloviti pisatelj kriminalnih romanov, je 7. t. m. umrl v Londonu.

Kosola, vodja protikomunističnega (»lapistovskega«) pokreta na Finskem.

Vajeniški dom v Ljubljani

Ljubljana, 5. julija.

Jubilejni zbornik katoliškega društva rokodelskih pomočnikov prinaša ob 75letnici v Ljubljani na strani 79 načrt Vajeniškega doma ki ga je izdelal inž. A. Suhadolc v Ljubljani. Začeli bodo z zidavo doma letos v Kersnikovi ulici s pomočjo javne in zasebne podpore. Stavba novega Vajeniškega doma bo inpozantna in velika trinadstropna hiša in z 86 okni v pročelju. V novi palači Vajeniškega doma bo oskrbovanih do 300 vajencev.

Jubilejni zbornik piše: Prvi člani kat. društva rokodelskih pomočnikov, ki so vstopili v društvo za časa dr. Leona Vončine, so bili v večini Metelkovi učenci. Franc Metelko (1789. do 1860.) je znan slaven slovenski jezikoslovec. Manj je pa znano slovenski javnosti, da je kot stolni katehet več kot 40 let vsako nedeljo učil verouk rokodelske in obrtne vajence ter se z očetovsko ljubeznijo zavzel za njih vsestranski napredek. Ker je videl, da je revščina in pomanjkanje večkrat vzrok njih zanemarjenosti, je sklenil zbrati sredstva za ustanovo, ki naj bi lajšala bedo ljubljanskih vajencev. Posrečilo se mu je z lastno varčnostjo, ki je bila tolika, da si je privoščil komaj potrebno hrano, in s pomočjo blagih dobrotnikov, med njimi zlasti ljubljanskega trgovca Mihaela Dežmana, zbrati precejšen zaklad kot ustanovo za vajence, ki jih je v svoji oporoki določil za glavnega dediča zbranega premoženja. Tedanji mestni župan Mihael Ambrož je z izredno pieteto sprejel v varstvo njegovo ustanovo in dne 16. oktobra 1863. je iz hiše mestnega magistrata sam peljal prvih 24 vajencev v stolnico k sv. maši za pokojnim Francom Metelkom. Po sv. maši jim je razdelil prvikrat dobrodelne darove iz Metelkove ustanove. (Podatki so povzeti iz M. Ambroževe knjižnice o Metelkovi ustanovi. Ljubljana, 1864.).

V oporoki je Franc Metelko določil, naj se vsa ustanova porabi **za dom, če bi se kdaj zidal, v katerem bi bili revni ljubljanski vajenci trajno oskrbljeni.** V Katoliškem drušstvu rokodel. pomočnikov so imeli vajenci že od leta 1872. poseben pouk, ki se je vršil ob nedeljah. Od leta 1895. dalje so se zbirali v kat. mladeniškem društvu. Da je bilo mogoče v istem poslopju, v Rokodelskem domu, dobiti vsak čas primernih prostorov za obe organizaciji, za kat. društvo rokodelskih pomočnikov in za Kat. mladeniško društvo, sta bili obe organizaciji pod skupnim vodstvom.

Leta 1909. je bilo ustanovljeno posebno **Društvo za varstvo vajencev** z namenom, da skrbi za izobrazbo, izvežbanost ter nravno nepokvarjenost obrtniškega naraščaja. To društvo skrbi zlasti za vajence, ki nimajo nobenih sredstev za priučitev kake obrti. Nudi jim primerno pomoč in podporo, da se morejo posvetiti obrtnemu stanu in se vsestransko izvežbati. Po veliki naklonjenosti presvetlega knežoškofa Antona B. Jegliča, ki je bil pripravljen poskrbeti primeren prostor, in s pomočjo bivšega kranjskega deželnega odbora, je imelo društvo tik pred vojno že vse pripravljeno, da se zgradi velik, vsem zahtevam odgovarjajoč Vajeniški dom za 300 vajencev. Ker je svetovna vojna preprečila izvedbo velikega socialno pomembnega projekta, je društvo leta 1917. v najetih prostorih v Rokodelskem domu otvorilo začasni Vajeniški dom, kjer ima omejeno število vajencev stanovanje in hrano.

V knjigi »Vzgoja in zaščita vajencev in mladoletnih delavcev«, ki jo je izdalo naše ministrstvo za socialno politiko, pravi tedanji načelnik v ministrstvu inž. M. A. Štebi: Mnenja sem, da je društvo za varstvo vajencev v Sloveniji edino, ki se je do danes resno bavilo z nego in skrbstvom vajencev. Radi tega bi zaslužilo, da ga vsestransko podpiramo in da razširi svoj delokrog s pomočjo večjega števila članstva in izdatnejšimi podporami od merodajnik strani.«

Nujno potrebo pomagati moški mladini s primernimi stanovanji je spoznalo tudi društvo **Dobrodelnost.** Med velikopoteznomi deli, ki jih je to društvo izvršilo, je tudi sklep, ki ga je leta 1922. pod vodstvom konzistorialnega svetnika Janeza Kalana napravil občni zbor Dobrodelnosti, da se ustanovi nujno potrebni Vajeniški dom v Ljubljani. Valentin Tomc, sedanji predsednik Dobrodelnosti, je v svojem poslovanju v Rokodelskem domu izkazal, kakor svoj čas Metelko med vajenci, pravo ljubezen do zapuščenega obrtnega naraščaja in se je z vso vnemo lotil, da se izvrši gori omenjeni sklep občnega zbora društva. Želeli bi, da prično zidati Vajeniški dom že letos. Zato prosimo vse, da pripomorejo k izvršbi te velike stavbe, da se izpolni želja ustanovnika Franceta Metelka v blagor našega obrtnega naraščaja.

Poljski profesorji v Zagrebu

Zagreb, 10. julija. k. Skupina okrog 60 poljskih profesorjev, ki je sinoči dospela v Zagreb, si je danes ogledala mesto in posetila razne kulturne ustanove. Gostje so prenočili v konviktu bl. Krizina v Tvrdkovi ulici. Danes zjutraj je bil gostom prirejen zajtrk v hotelu Esplanade.

»Times« o položaju v Jugoslaviji

London, 10. julija. n. »Times« ugotavljajo v svojem dopisu iz Beograda glede na proklamacijo načel in glavnih smernic jugoslovanske vlade, da je sedanji kraljev režim in režim nove vlade v Jugoslaviji okrepljen.

Sokolstvo

Odhod zadnjih Sokolov iz Jugoslavije

Zagreb, 10. julija. k. Danes dopoldne so potovali skozi Zagreb s posebnim vlakom zadnji udeleženci na velikem vseslovanskem sokolskem zletu v Beogradu. Kakor smo že pred dnevi javili, je velik del češkoslovaških Sokolov in Sokolic po sokolskem zletu posetil razne kraje naše države, v prvi vrsti Dalmacijo. Izkoristil je sedanjo ugodno priliko, da vidi naše južne kraje, poznane po prirodnih krasotah.

Prihod naših Sokolov v Luksemburg

Luksemburg, 10. julija. AA. Semkaj je prispela tekmovalna vrsta Sokola kraljevine Jugoslavije. Zastopala bo Jugoslavijo na mednarodnih tekmah za prvenstvo sveta od 11. do 15. t. m. Teh tekem se udeleže zastopniki Luksemburga, Češkoslovaške, Francije, Belgije, Madjarske in Jugoslavije.

*

Sokolsko društvo v Štepanji vasi. V prijazni, vsem Ljubljančanom kot izletna točka dobro znani Štepanji vasi, priredi domače sokolsko društvo v nedeljo dne 13. t. m. ob 4. uri popoldne na letnem telovadišču javno telovadbo. Sodeluje godba Sokola I. Ob tej priliki se bo otvorila društvena telovadnica, ki si jo je društvo po 19-letnem neumornem delovanju s svojimi sredstvi zgradilo. Ker si je društvo nadelo nalogo, da si v nekaj letih postavi celoten dom, nima pa za to potrebnih sredstev, vabimo vsa sokolska društva in društvu naklonjeno občinstvo k posetu. Po končanem sporedu je domača sokolska zabava in ples v telovadnici.

Širite „Jugoslovana“!

Kantorska rodbina Foerster

Kdo ne pozna naše tipično slovenske lirične opere »Gorenjski slavček«, komu ni znan slavni mojster na orglah in plodoviti komponist Anton Foerster, ki nam je zapustil okoli osem sto del, nabožnih in posvetnih? Vsaka gorska vasica prepeva v cerkvi njegove pesmi, po odličnih salonih pa hite akordi njegove klavirske ilustracije »Po jezeru« in zvoki drugih koncertnih skladb.

Tako plodovit in tako vsestranski je pač mogel biti le Čeh, o katerem se trdi, da pride že na svet z godalnim inštrumentom. Če pa je tisti novorojenček obenem še sin ene najbolj muzikalnih čeških družin, če je njegov oče znani češki kantor Josef Foerster, potem smemo od njegovega potomca kaj pričakovati. In res ni nikogar razočaral. Dal pa ni Čehom, dal je nam, Slovencem, med katere je pohitel že v mladih letih, se tu aklimatiziral in v novi svoji domovini tudi zaključil svoje plodonosno življenje. Štiri leta že vodi angelske zbore, njegov oče pa nad pol stoletja.

Slednjemu so v nedeljo 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla, slavnostno odkrili spominsko ploščo na sto štiri leta starem šolskem poslopju v Osenicah pri Jičinu na Češkem, koder je mož deloval polnih petdeset let. Pol stoletja je žrtvoval mladini, njeni umstveni in srčni vzgoji; bil je učitelj in muzik, v pretekli dobi dva neločljiva pojma. In kar pomni Foersterjev rod, so bili vsi njegovi dedi in pradedi »šolmaštri« in muziki.

Pisal je kot bi tiskal. In napisal je not za cele vozove, lastne in tuje kompozije, in jih delil med svoje učence, vadil jih v petju in godbi, kar je pomenilo zanj višek življenja. Znamenit je postal oseniški kor po svojem krasnem večglasnem zborovem petju, ki ga je uvedel v cerkev tamošnji kantor Josef Foerster. Originalni mož je za katedrom in za orglami dosezal enake uspehe, bil je tipičen zastopnik ozke vezi med šolo in cerkvijo, vezi ki je v njegovi dobi donašala tako značilne sadove. In zato njegov spomin ni zatemnel. S pobožno vdanostjo se ga spominja okoliško prebivalstvo, oddolžil pa se mu je kot ustanovitelju velike kantorske družine tudi hvaležni češki narod, ki mu je na spominsko ploščo vklesal besede:

»Ustvarjajoče sile njegove rodbine so vzcvele v njegovih otrocih in vnukih.«

Resnica. V njegovih potomcih so se muzikalne njegove vrline še stopnjevale ter dale Čehom in Slovencem odlične glasbenike; mojstre, kojih glas je segel daleč preko domačega prava; može, ki so raznesli slavo Foersterjevega in slovanskega imena po širnem svetu.

Stari kantor je imel dva sinova. Prvorojenec Josef je postal stolni kapelnik pri sv. Vojtehu v Pragi. Tam je bil njegov organist pozneje tako slavni Antonin Dvořak. Svojo karijero je končal Josef kot stolni kapelnik praške katedrale sv. Vita.

Njegov sin Josef Bohuslav je spočetka študiral kemijo, preskočil pa kasneje v muziko in je danes najpriljubljenejši mojster češke vokalne glasbe ter rektor praškega državnega konservatorija. Osobito je uspel kot simfonik. Poklonil je Čehom tudi pet oper.

Drugi sin starega kantorja, Antonin, je nameraval postati učen jurist, pa ga je slavni Smetana pregovoril, da je opustil pravni študij ter se povsem posvetil glasbi. Trideset let star je prišel v Ljubljano kot zborovodja in organist stolne cerkve. V slovenski prestolici je deloval preko pet desetletij, na stare dni pa je prišel s svojo soprogo Petronilo, rojeno Vesely, uživat zasluženi pokoj v mirno in idilično dolenjsko metropolo, kjer je njegov drugorojenec, dr. Vladimir, višji svetnik okrožnega sodišča. Skoro devetdesetletnik je zaključil svoje zemeljske račune in čaka na vstajenje v rodbinski grobnici Foerster-Gogala pri sv. Križu v Ljubljani.

Štirje otroci — štirje umetniki delajo čast očetovem spominu. Hčerka Ljudmila, poročena Mankoč, je na polju glasbe in slikarstva priznana umetnica v odlični tržaški družbi.

Najstarejši sin Anton je bil klavirski vituoz in profesor na raznih konservatorijih, nazadnje na Musical College v Chicagu. Slaven je bil kot nedosegljiv interpretator Chopinovih in Lisztovih kompozicij. Tudi sam je zapustil mnogo kompozicij v rokopisu. Umrl je pred petnajstimi leti v Trstu.

Doktor Vladimir, drugorojenec, je poleg svojega odgovornega poklica našel časa dovolj, da se je intenzivno bavil z glasbo. Bil je dvajset let glasbeni kritik »Ljubljanskega Zvona«, za Aškerca je bil tudi njegov literarni referent. Poročal je o tendencah Masaryka, pisal v letih 1903., 1904 o dekadenci, novi literarni smeri, ki je imela mnogo vpliva na kasnejši razvoj naše literature. Sedaj se bavi z godbo le za lastno zabavo, je pa velik umetnik na glasovirju.

Najmlajši sin Jaroslav je odličen glasbeni talent. Hotel je postati muzik, bil je že dve leti na lipskem konservatoriju, je pa na materino željo prešel na tehniko, si z odličnim uspehom pridobil inženirsko diplomo in je danes profesor na tehnični fakulteti ljubljanske univerze.

Tako je šlo po kantorjevih stopinjah. Ustvarjajoče sile njegove rodbine so vzcvele v njegovih otrocih in vnukih.

Skromno slavje v tihi češki vasici je velepomembno tudi za nas, zato se z dolžno pieteto poklonimo duhu ustanovitelja velike kantorske rodbine, koje člani so bili vedno in povsod v čast in ponos svojemu in slovanskemu imenu!

V. P.

Kam potujejo Ljubljančani?

Zanimivi in značilni so statistični podatki, v katere države najraje Ljubljančani potujejo. V prvi polovici letošnjega leta je bilo izdanih Ljubljančanom 5652 potnih listov, všteti so tudi podaljšani in vidirani stari potni listi. Največ Ljubljančanov je krenilo v Avstrijo (2120). Ti Ljubljančani so potovali v Avstrijo večinoma kot turisti (892), zaradi obiska sorodnikov jih je odšlo 474, po trgovskih poslih 475, zaradi šolanja na višje šole 56, zaradi trajne zaposlitve pa samo 1. Službenih potovanj v Avstrijo je bilo do konca junija 49.

Glede obiska je na drugem mestu za Ljubljančane Italija, kamor je odpotovalo 1933 oseb. Tja je odpotovalo zaradi obiska sorodnikov 543 oseb. Veliko je tudi število izletnikov v Italijo (816). Ti potujejo navadno v primorska italijanska kopališča. Mnogo pa je tudi takih izletnikov, ki vzamejo tranzitni vizum za potovanje preko Reke na Sušak. Po trgovskih poslih je odpotovalo v Italijo 291 oseb. Službenih potovanj v Italijo je bilo 33, 2 sta potovala zaradi šolanja in 1 oseba zaradi trajne zaposlitve.

V Češkoslovaško je potovalo 515 Ljubljančanov, in sicer po trgovskih poslih 117, službeno 14, na visoke šole 16, izletnikov 252 in zaradi obiska sorodnikov 70 oseb.

V Nemčijo je odpotovalo 569 oseb, in sicer po trgovskih poslih 174, službeno 19, zaradi šolanja 11, zaradi trajne zaposlitve 7, izletnikov 359 in 40 zaradi sorodnikov.

V Francijo je do konca junija odpotovalo 383 oseb, po trgovskih poslih 56, službeno 8, zaradi šolanja 3, zaradi trajne zaposlitve 8, turistov in letoviščarjev 272 in 11 zaradi sorodnikov.

V Švico je odšlo 258 Ljubljančanov, in sicer po trgovskih poslih 36, službeno 4, zaradi šolanja 1, zaradi trajne zaposlitve 4, turistov in letoviščarjev 199 in 2 zaradi obiska sorodnikov.

Ljubljančani pa so potovali tudi v ostale evropske države, tako v Albanijo 5, v Anglijo 44, v Belgijo 25, na Bolgarsko 12, na Dansko 3, na Grško 45, na Holandsko 9, na Madjarsko 22, na Nizozemsko 8, na Poljsko 23, na Portugalsko 1, na Romunsko 21, na Špansko 20, na Švedsko 5, v Turčijo 14, na Norveško 6, v Luksemburg 1 in v Estonijo 2.

Tujski promet v Ljubljani.

V prvi polovici letošnjega leta je prispelo v Ljubljano iz raznih držav 1782 tujcev, katerim so bili na policijski direkciji potni listi vidirani. Največ tujcev je prišlo iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije, Nemčije in sosednih držav, iz Amerike pa 3.

Podrobnosti o zagonetni smrti g. J. Ulčar-ja

Bled, 10. julija.

O nenadni smrti blejskega gostilničarja Jožeta Ulčarja, ki je v torek 8. t. m. popoldne umrl v ljubljanski bolnici, smo kratko že poročali. Ta torek je Ulčar odšel dopoldne z doma, s seboj je vzel večji znesek, da bi poravnal račune pri nekaterih vinskih trgovcih in naročil novo vino. Odpeljal se je s kolesom po cesti proti Podnartu, ki ima vse polno serpentin.

Kolikor je mogla dosedanja preiskava ugotoviti, je padel Ulčar na hudem ovinku pri Podbrezju s kolesa čez obcestno ograjo v globok jarek, kjer je težko poškodovan in nezavesten obležal. Na kraj nesreče je pozneje privozil neki šofer z osebnim avtomobilom. Zagledal je ob ograji kolo in v jarku ponesrečenca. Ustavil je avto, naložil Ulčarja, ki je bil še pri življenju, na avtomobil ter ga jadrno odpeljal v ljubljansko bolnico. Zanimivo je, da šofer ni pri Ulčarju dobil nikake gotovine. Ta okolnost je morda že odgovor na vprašanje, kako je bilo z nesrečo popularnega blejskega gostilničarja Ulčarja. Splošno je ljudstvo prepričano, da je Ulčar postal žrtev zahrbtnega napada, ali pa je ponesrečenega Ulčarja kak nepošten človek že po nezgodi oropal.

Vse orožniške postaje na Gorenjskem sedaj poizvedujejo za vsako podrobnostjo, da bi pojasnili zagonetno smrt g. Ulčarja. Orožniki pazijo zlasti na tujce, ki se morajo legitimirati. Nekaterim se je primerilo, da so bili po večkrat na svojih poslovnih potovanjih ustavljeni in legitimirani.

»Kolesarji« zopet na delu

Za nekaj časa so tatvine koles nekoliko ponehale, toda ta teden so kolesarski tatiči postali zopet podjetni. Letos je bilo v Ljubljani ukradenih že nad 250 koles. V sredo zvečer med 21. in 21·30 uro je bilo izpred znane gostilne »Figovec« na Dunajski cesti ukradeno lepo, novo kolo, vredno 2000 Din. Kolo je bilo znamke »Dürkopp« in črnopleskano. Bilo je last ravnatelja g. Al. Rozmana.

Na prav premeten način je neki fantič izvabil kolo mesarskemu mojstru Franu Jagodicu. Pred njegovo stojnico v Šolskem drevoredu je včeraj okoli 7·30 prišel 15letni plavolas fantalin ter ga lepo nagovoril:

— Gospod Jagodic, posodite mi kolo! Moram hitro domov v Bohoričevo ulico po pozabljene stvari.

Mojster je pristavil, da mu kolesa ne more posoditi, ker ga ne pozna. Fantin pa je pripomnil:

— Saj moja mati pri vas meso jemlje!

Ko je deček navedel ime neke gospe, ki je Jagodičeva stalna odjemalka, je g. Jagodic izročil dečku kolo, katerega je zajahal in oddirjal z njim iz Šolskega drevoreda. Mesar Jagodic je zastonj čakal na fanta in ga zato opoldne prijavil policijski upravi. Kolo je črnopleskano in vredno 1000 Din.

Nekaj zanimivosti o vseslovanskem gasilskem kongresu

Določen je v vseh podrobnstih program vseslovanskega gasilskega kongresa, ki se bo vršil pod protektoratom Nj. Vel. kralja Aleksandra v Ljubljani v dneh od 1. do 4. avgusta. Kongres bo poleg vsesokolskega zleta druga letošnja največja prireditev, na katero so povabljeni tudi predstavniki gasilskih organizacij in korporacij tujih, predvsem prijateljskih držav.

Za dne 1. avgusta ob 18. uri je določen prihod češkoslovaških gasilcev pod vodstvom staroste Vseslovanske gasilce zveze g. A. L. Seidla iz Prage. S posebnim vlakom bo prišlo okoli 800 češkoslovaških gasilcev v kroju.

Iz Slovenije in drugih pokrajin naše kraljevine je kongresnemu odboru prijavljenih doslej do 7000 gasilcev v kroju, še enkrat toliko pa v civilni obleki.

S kongresom je združena tudi proslava 60-letnice ustanovitve ljubljanskega Prostovoljnega in reševalnega društva. Društvu bo poklonjena krasna, umetniško izdelana zastava. Načrt zastave je napravil inž. Omahen, a zastavo samo je izvršila domača tvrdka J. Neškudla v Ljubljani, Sv. Petra cesta. Zastava je že skoro izgotovljena. Zastava bo na svečan način blagoslovljena. Kumica zastavi bo dvorna dama gospa Franja Tavčarjeva, ki ji bodo gasilci 1. avgusta zvečer priredili bakljado. Obenem se ji pokloni večja deputacija gasilcev. Prav tako priredе podoknico starosti JGZ in načelniku ljubljanskega društva g. Josipu Turku.

Prava atrakcija za Ljubljano pa bo nastop 2. avgusta, v soboto zvečer. Na sportnem prostoru SK. »Ilirije«, kjer bo v nedeljo 3. avgusta velik nastop gasilcev, bodo gasilci priredili velikanski umetni ogenj z raketami in drugimi pirotehničnimi pripomočki. Za nas torej nekaj nenavadnega. Visoko v zraku bo slika Nj. Vel. kralja Aleksandra, slika gasilca in slika sv. Florijana, patrona gasilcev. Vse te slike bodo bajno razsvetljene.

V izložbenem oknu knjigarne L. Schwentner v Prešernovi ulici je te dni izložen zletni gasilski znak, ki je zlat in namenjen kot poklonilo Nj. Vel. kralju. Znak je izdelala neka češka tvrdka v Pragi.

Pismo z Vrhnike

Vrhnika, 9. julija.

Vrhnika je res prečuden kraj. Mnogo lepote je Bog stresel na ravan pod temnim Krasom. A le bore malo ljudi je doslej poznalo Vrhniko, čeprav je naš rojak Ivan Cankar tako čudovito lepo opisal ves solnčni svet od Sv. Treh kraljev in Ljubljanskega Vrha tja do Žalostne gore in Krima, pokazal svetu belo sv. Trojico in jato golobov, ki se je tišče — Vrhniko.

Letos pa smo postali slavnejši od Abderitov in naših Višnjanov. Slavni in znani širom sveta ne po Cankarju, ampak po brezprimernem boju za postavitev njegova spomenika. Leta 1919. je bil poleg ljubljanskega odbora za postavitev Cankarjevega spomenika osnovan tudi vrhniški, ki je vseskozi kljub velikim zaprekam živahno deloval. S trudom in žrtvami največ Vrhničanov in vrhniških rojakov v Ameriki je prišlo letos v začetku leta do razpisa natečaja osnutkov za spomenike. Obenem z razstavo osnutkov pa se je začela besedna borba v časopisih in revijah. Ta slavni prepir za različne osnutke je postajal vedno večji.

Končno je bilo delo oddano mlademu kiparju Jurkoviču. Šlo je tudi za prostor, ker je žirija hotela postaviti spomenik na neprimernem kraju. Nato se je odbor sam odločil za najboljši prostor pred Kmečko hranilnico na križpotju. Odstranili so železno ograjo in podrli nekaj dreves. Prav te dni postavljajo na cementnem temelju podkrožno ozadje, da bo zakrilo dvorišče na levi strani. Za ozadje postavlja kamnosek iz Lesnega brda bele stebre, med katere bo vdelal sivo kamenje nalomljeno na Vrhniki. Videti je, da bo ozadje nudilo prav lepo sliko. Granitni podstavek za spomenik bo v kratkem pripeljan iz Ribnice na Pohorju. Spomenik sam je pa že dalj časa v Zagrebu pripravljen za vlitje. Vse je torej v teku. Radi časa, ki ga zahtevajo tako ogromne priprave, je preloženo odkritje od 27. julija na 10. avgust. Obenem bo odkritje združeno z veliko veselico v prid Cankarjevemu spomeniku, ki bo stal okrog 150.000 Din. Zato prihitite 10. avgusta vsi, ki ljubite lepe kraje in komur je Cankar v srcu, na Vrhniko!

*

Po šestih tednih dež. Po suši, kakršne pri nas ljudje ne pomnijo, se je vsul v ponedeljek dež. V torek je deževalo dan in noč, tako da je zemlja dobro namočena. Kmet, ki je s strahom gledal, kako se mu suši in krči krompir, turščica in drugi pridelek, se je oddahnil.

Cankarjeva hiša. Želeli bi, da bi se Cankarjev odbor pobrigal za prebelitev Cankarjeve rojstne hiše ob priliki odkritja spominske plošče!

Kočevje

Dražba lova. V soboto, dne 19. t. m. ob 11. uri bo na okrajnem glavarstvu v Kočevju dražba lova občine Mala gora.

Zanimivo predavanje. V torek, dne 8. t. m. zvečer je imel popularni znanstvenik g. dr. Joža Rus v Veliki kavarni zanimivo predavanje o »Kočevskih naseljih«. Aktualnost predavanja (zaradi bližajoče se proslave 600-letnice Kočevja) je privabila številno slovensko občinstvo, ki je hotelo čuti drugo, objektivnejšo plat o Kočevju. Predavatelj je najprej na kratko orisal geografsko lego Kočevske, nato pa je na podlagi starih listin izjavil, da se v početku 14. stoletja imenujejo na Kočevskem poleg nemških tudi slovenske fare. Zato tudi Slovenci lahko proslavimo svojo šeststoletnico! V zgodovinskem razvoju Kočevja, ki ga je podal predavatelj, je posebno povdaril Friderika III. Za njegove vlade je moralo Kočevje pretrgati stike z morjem in z drugimi svojimi sosedi. To je vzrok, da so se Kočevarji zaradi svoje naravne lege do danes obdržali. Še mnogo drugih lepih in originalnih misli nam je podal g. predavatelj, ki jih pa tu ne moremo ponoviti. Za predavanje mu bodo kočevski Slovenci vedno hvaležni. Na koncu svojega predavanja je predavatelj še odgovarjal na razna vprašanja navzočih gospodov. Zlasti je povdaril misel, da je nedopustno govoričenje, da Slovenci sistematično zatirajo Kočevarje. Ne, Slovenci jih ne zatirajo, ampak sila naravnih in drugih razmer!

Prepoved. Srednješolcem je prepovedano vsako sodelovanje pri proslavah 600-letnice Kočevja.

Novo mesto

Javno telovadbo priredi novomeški Sokol v nedeljo 3. avgusta na vrtnih prostorih gostilne Matko v Gotni vasi.

S skednja je padel sedemletni Anton Škof iz Dragomlje vasi pri Suhorju. Podnice na skednju niso bile sklenjene, pokrito pa je bilo dno z mrvo. Otroci so skakali po njej, pod Tončkom se je udrlo in zgrmel je 4 m globoko na pod ter se nevarno potolkel po glavi.

Krava je pohodila na paši 8-letnega pastirčka Jožeka Makšeta iz Rdečega Kala pri Dobrniču. Fantek dolgo ne bo spet tekal za kravicami, tako ga je krava zdelala.

Spoštuj starost! Te dni se je zatekel po pomoč v moško bolnico v Kandiji 91-letni starček Franc Gliha iz Malega Vidma pri Veliki loki. Na letošnji veliki petek je prosil svojega zeta Janeza Vrhovca, naj mu da kaj svoje obleke, da se bo mogel pokazati med ljudmi. Bil je skrajno zanemarjen. Zet je zgrabil ubogega starca ter stresal in mečkal revne njegove kosti, da je bil ubožec ves stolčen in opraskan. Zdravil si je rane doslej doma, ker so se pa vedno bolj gnojile, je moral iskati pomoč pri Usmiljenih bratih.

Avtomobilu se je umaknil na cesti proti Kostanjevici trgovski sotrudnik ge. Zagorc iz Šl. Jerneja 26-letni Franc Zupančič, pri tem pa sam tako nesrečno odletel v obcestni jarek, da si je zvil levo nogo v členku.

Kranj

Športno gibanje. Hazena tukajšnjega »Sokola« priredi v nedeljo, dne 13. t. m. hazensko tekmo z ljubljanskim klubom Ateno. Tekma se bo vršila ob 18. na igrišču SK Sokola v Kokrškem predmestju.

Delavski dom je skoro dograjen. Iz bivše stare Meyerjeve pivovarne se je dvignila mogočna stavba tik ob savskem mostu. V poslopju se nahaja borza dela in delavska kuhinja.

Kopalna sezona je dosegla svoj višek v nedeljo 6. t. m. Opažati pa je, da se kopalci mesto v gorki in umazani Kokri raje kopljejo v nekoliko mrzlejši Savi. Pravega kopališča ni nikjer, ne na Kokri, ne na Savi. Ali ne bi morda občina poskrbela za moderno, higijenično kopališče. Čujemo, da imajo manj napredna mesta in trgi kopališča, Kranj pa ga nima. Prostor je najbolj pripraven ob Savi, blizu »Železnega mosta« tržiške železnice. Nekoliko izpolni to vrzel kopališka restavracija »Slavec« ob Savi v Struževem.

Žetev se je že pričela. Ječmen je že suh in ga ponekod že mlatijo. Rrž je že skoro vsa požeta, pšenica pa bo do konca tedna. Letina bo po mnenju kmetovalcev srednje dobra.

Smrt. V splošni bolnici ljubljanski je včeraj umrl g. Janko, vulgo »Kukovc« iz Pivke pri Naklem. Smrt je nastopila po amputaciji noge. Pokojni je bil splošno priljubljen, bil je prava gorenjska grča, pošten značaj; za njim žaluje vsa vas. Mir njegovi blagi duši!

Crmož

Mestno gospodarstvo. Pod predsedstvom g. načelnika se je predsinočnem vršila seja občinskega sveta, ki je trajala štiri ure. Od 16 točk dnevnega reda se je druga točka, to je gradba nove hiše za reveže, zopet preložila na poznejši čas. Najživahnejša je bila debata o predlogu člana higijenskega odseka, ki je predlagal, naj se stranišča snažijo po noči in ne po dnevi, posebno še, ker so nekateri sodi, ki se v njih vozi greznica, slabi in puščajo. Ugodilo se je prošnji Gaberc za podelitev krajevne pravice gostilniške obrti. Za kopališče na Dravi se nabavi rešilni pas.

Sokol. Že več mesecev je Sokol v pogajanju za nakup Mestne grabe, ki je edin primeren prostor za letno telovadišče. Na tem prostoru bi Sokol postavil svoj dom ter grabo uredil za svoje svrhe. Doslej še ni prišlo do končnoveljavne kupčije.

Kar tako

Lepa je poleti ljubljanska okolica, lepa pa je tudi okolica slavnega Maribora (da ne bo zamere). Po poljih valovi zlato žitno klasje, zlato zlasti za gospode žitne trgovce, zeleni gozdovi po okoliških hribčkih in gričkih so nepopisen užitek za srečne lastnike parnih žag, bistre vode pa merijo strokovnjaki na elektriko in se vesele lepih računčkov, ki jih bodo plačevali tisti, ki nočejo ubogati svojih skrbnih ženic in nočejo hodit spat s kokoši vred, ampak raje kolovratijo in zvezdarijo in unijonujejo pozno v noč. Izmed vseh dobrot in lepot, ki jih ima Ljubljana doma in v svoji prelestni okolici, je pa brez dvoma najlepša ljubljanska Zvezda, ki je rajsko pribežališče nas vseh, ki smo nekaj večje žive teže in bolj počasne hoje. Tja se hodimo hladit v poletni vročini in hvalit naš slavni magistrat, ker še ni prepovedal solncu delati konkurenco naši mestni elektriki, tako da uživamo vsaj po dnevi luč zastonj. Pa tudi sence nam ne bi mogli delati košati nastanji, če bi solnca ne bilo in tudi zato zasluži naš magistrat vso pohvalo, da solncu ne odvzame njegove koncesije za brezplačno razsvetljevanje.

V Zvezdi se zbiramo vsi, ki se ne maramo hoditi parit v ljubljansko okolico in ki se tudi v Savo nočemo hoditi kopat, ker imamo vode doma dovolj in cunj in mila tudi. Tisto s kopanjem v Savi ali pa na Pasjem brodu in pa tisto s solnčenjem in s potenjem in kar je še takih novotarij namreč ni nič tako, kakor pravijo. To vemo mi, ki hodimo sedet vsako popoldne v Zvezdo, vse drugače in boljše. Mi smo pogruntali, da tisti, ki cele ure polegajo po vročem pesku in polegajo na solncu, niso prav nič bolj zdravi kot smo mi, ampak da so navadno precej bolni in ker so bolni in se boje nagle smrti, zato se hodijo na solnce pregrevat! Na solnce in v vodo gonita ljudi le strah in obup, ne pa prijetnost in zdravje. Mi, ki smo zdravi in čvrsti, dobro vemo, da je poleti hlad veliko prijetnejši kakor vročina, in hodimo pred solncem v senco, peremo se pa kar doma, kjer voda ne dere in kjer človek v čebru vsaj ne more utoniti. Zdravo je pa to, kar je prijetno, ne pa sitnosti in težave in neprijetnosti. Tako smo uganili mi, ki hodimo v Zvezdo, in prav imamo mi, ne pa oni drugi, ki še nikoli niso imeli prav.

Pa tudi nekoliko koristnega se nauči lahko, če hodi kdo v Zvezdo sedet. Prijetnost mora biti namreč združena s koristjo, kakor je tam en dan pripovedoval študent z dolgimi lasmi svojemu tovarišu na bližnji klopi, mi smo pa poslušali. Mi smo že mislili, da bodo začeli fantje govoriti kaj o pravih koristih, kakor so kakšne provizije ali pa tako kaj, pa so bili za take koristi menda še premladi, ker so si začeli takoj pripovedovati, kako da je to koristno, če človek ve, kako visok je Triglav ali pa tisti hrib, ki je še tam za Krimom nekje, pa nihče nanj ne more. Kdor takih reči ne ve, je bedak, so rekli fantje, pa so rekli tudi to, da mora izobražen človek vedeti, kako daleč je od solnca do zemlje, kajti kdor tega ne ve, pade pri maturi, brez mature pa še na magistratu nobenega več ne vzamejo v službo. Tako so se pogovarjali fantje in so šteli strahovite milijone, ki jih mora svetloba prepotovati, da pride od solnca do nas. Mi smo si pa mislili, da smo v Ljubljani že bolj praktični: mi kar elektriko privijemo, pa je takoj svetlo. Tisto o milijonih, kar so fantje govorili, se nam pa ni zdelo nič kaj tako — kaj naj taki-le govore o milijonih, ki še 10 dinarjev nima za kino? Če govorimo o milijonih mi, ki hodimo v Zvezdo, ali pa če govorijo o milijonih na magistratu, to še gre, ampak taki-le? Saj še tega ne vedo, kje so cenejši čevlji, ali v Ljubljani ali v Tržiču? To naj bi fantom povedali pred maturo, ne pa tisto o milijonih, ki jih nimajo.

Enkrat smo se pa pogovarjali o hišah; saj veste, stanovanjska beda. Pogovor je napeljal in nanesel tako, da smo se pričkali, ali se da iz stare hiše oziroma iz same stare opeke in iz samega starega kamenja napraviti čisto novo hišo, ali pa je treba starim ruševinam dodati kaj novega blaga? Ali pa je morebiti najboljše, da se stara ropotija kar pusti, da se sama podre in da človek naredi čisto novo hišo iz samega novega materijala? To so važna vprašanja, važna ne samo za ljubljanski magistrat, ampak za ves mili slovenski narod in za vse naše narodno gospodarstvo. Mi, ki hodimo v Zvezdo, smo uganili tako, da je pravzaprav najboljše, če si človek sezida čisto novo hišo iz samega novega materijala, na tako vižo, kakor danes svet pelja. Preračunali smo pa tudi, da taka reč precej velja, pa tudi to ni gotovo, če je čisto novega materijala dovolj na razpolago. Zato smo rekli, da bi se dala nova hiša narediti tudi tako, da se stara bajta podre, iz podrtin pa bi pobrali vse cele, lepe in nepoškodovane opeke in kamne in jih porabili še za novo stavbo, vso počeno in razjedeno in pokvarjeno staro robo pa bi zvozili v Zeleno jamo ali pa na Golovec, da ne bi delala v mestu napote. In ko smo tako uganili, smo takoj sklenili, da bomo poslali do gospoda župana deputacijo s prošnjo, da kar celo Ljubljano tako prezida: Kar je kje stare, a še dobre in nepokvarjene opeke, naj jo le porabi za naše nove domove, kar je pa počenega in preperelega, naj pa vse zvozi na kup za koprive. Kaj bodo gospod župan odgovorili, še ne vemo, rekli smo pa že mi v Zvezdi, da se bojimo, da ne bo nič. Obleke, ki jo človek nosi že 20 do 30 let, nihče ne da rad beraču, ker je je preveč navajen. In zato bomo tudi še mi zidali s staro opeko, čeprav je polna stenic. Tako smo rekli mi, v Zvezdi.

Dnevne vesti

— **Razpored pridobnine in pavšalnega davka na vpogled.** V zmislu čl. 131 zak. o neporednih davkih z dne 8. februarja 1928, Ur. List štev. 75/76, davčna uprava naznanja, da je razpored pridobnine in pavšalnega davka na poslovni promet za davčno leto 1930 razgrnjen na vpogled davčnim zavezancem med običajnimi uradnimi urami **v času od 14. julija do vštetega 21. julija 1930** pri davčni upravi za mesto v Ljubljani, Vodnikov trg št. 5/I, soba št. 4. Vsi davčni zavezanci so, odnosno bodo še posebe obveščeni o ugotovljeni davčni osnovi in o odmerjenem davku s plačilnimi nalogi (obvestili). Proti višini davčne osnove in odmerjenega davka se davčni zavezanec lahko pritoži v roku 30 dni po prejemu plačilnega naloga. Kolek za pritožbe 20 Din.

— **Novi politični pripravniki.** Z odlokom predsednika ministrskega sveta in notranjega ministra so postavljeni za politične pripravnike pri upravi mesta v Beogradu v I. 9. diplomirana pravnika g. Josip **Pole** in g. Vladimir **Kante** ter odvetniški pripravnik Rudolf **Mrzlikar.**

— **Rodovniški (živinorejski) odsek v Strukovcih** je bil ustanovljen dne 19. junija v Strukovcih. Pristopilo je 37 članov. V rodovnik (matično knjigo) je bilo vpisanih 53 krav, s katerimi se bo vodila nadaljna plemenska odbira (selekcija).Uvedena je tudi kontrola mlečnosti. Upati je tudi, da dobi mlada organizacija državnega ali banovinskega bika kot regeneratorja. Novoustanovljeni odsek spada pod kmetijsko podružnico v Murski Soboti, kakor poprej ustanovljeni odseki v Puconcih, Moravcih in Tešanovcih. Zaenkrat obsega občine Strukovci in Pužavci; pozneje se bo razširil na Skakovce in Lemerje.

— **Zabojčke ali lončke?** Cvetlični lončki so nenadomestljive posode za vrtnarje, niso pa za vsako okno. Na oknih, kjer so lončki ves dan na solncu, jih segrejejo solnčni žarki preveč, da se cvetlične korenine opečejo in usahnejo. Na takem mestu postavi jih v zabojčke ter praznino med lončki izpolni s šoto. Ako nimaš zabojčkov in se bojiš škode po ožigu, povij jih ohlapno s papirnatimi ovitki. Take ovitke dobiš že narejene pri trgovskih vrtnarjih. Najboljše pa storiš, da posadiš cvetlice kar v zabojčke, ki naj bodo po 40 do 90 cm dolgi, 18 do 20 cm globoki. Zaradi lažjega prenosa je bolje imeti krajše pa več zabojčkov. V zabojčkih rastejo cvetlice najboljše in jih lahko uporabiš za vse lege oken in balkonov.

— **Vreme.** V Dravski banovini je bilo včeraj mirno. Vročina je od srede za nekaj stopinj večja. Oblačnost je znašala po raznih pokrajinah 1 do 10, v Mariboru 2, v Ljubljani 10. Relativna vlaga je bila od 45 do 87. Najnižja vlaga v Splitu 45%, a najvišja v Ljubljani 87%. Barometer je včeraj ob 7. uri kazal: Ljubljana 764·2, Maribor 761·7, Zagreb 763·3, Beograd 762·3, Sarajevo 764, Split 760·3, Rab 760·8, Vis 758·8. — Temperatura je včeraj ob 7. uri znašala: Ljubljana 14, Maribor 16, Zagreb 16, Beograd 16, Sarajevo 13, Split 23, Rab 23, Vis 1 9C.

Ljubljana

■ **Imenovanje pri Pokrajinskem zavodu v Ljubljani.** Pokojninski zavod za privatne nameščence v Ljubljani je razpisal nedavno mesto pragmatičnega uradnika za inženjerja-arhitekta. Na to mesto je imenovan inž. arh. Vladimir **Šubic,** doslej stavbni svetnik mestnega magistrata ljubljanskega.

■ **Kontrola mleka.** Organi tržnega nadzorstva dnevno nadzorujejo v mesto uvoženo mleko. V sedanjih poletnih dneh je kontrola zlasti stroga. Včeraj so preiskovali mleko na mitnici na Dunajski cesti. Mleko je bilo v splošnem dobro, samo pri eni mlekarici so ugotovili precej vodeno mleko. To mleko so zaplenili.

■ **Gasilska razstava v Ljubljani.** Za časa gasilskega kongresa bo v treh paviljonih ljubljanskega velesejma tudi velika razstava gasilskega orodja. Na tej razstavi bodo razstavile mnoge tu- in inozemske tvrdke in tovarne najrazličnejše gasilsko orodje. Prava zanimivost bo velika stezalna lestva, ki je pritrjena na motorni voz. Ta lestva, ki je najmodernejša konstrukcija, doseže višino 36 m. Lestvo je nabavilo mariborsko gasilno društvo pri tvrdki »Magirus« na Dunaju za 280.000 dinarjev.

■ **Z ljubljanskega živilskega trga.** Črešnje so že izginile s trga. Le še nekateri okoličani prinašajo na trg takozvane črnice, ki so že slabše kakóče in jih prodajajo po 4 do 5 Din kg. Drugega sadja je primeroma malo, tako domačih hrušk in breskev. Letošnji trg vidno kaže, kako veliko škodo so napravile junijske nevihte na domačem sadju. Na trgu so se pojavile v večji množini kumarice za kisanje. Prodajajo jih Posavske po 100 komadov za 20 dinarjev.

■ **Vročina v Ljubljani.** Termometer se polagoma dviga. Najvišja temperatura je bila včeraj v Ljubljani 24·8 C, a najnižja 13 C. Včeraj zjutraj je bila gosta megla nad mestom in bližnjo okolico.

■ **Zanimiva afera.** Aretiran je bil včeraj neki trgovski potnik, ki je zapleten v prav čudno afero. Na kolodvoru v Vižmarjih je prevzel od skladiščnika večjo pošiljko proti povzetju. Pri blagajni je plačal za pošiljko 1980 Din. Blagajnik je šel po 20 din, da bi mu jih vrnil. Ko se je odstranil, se je zgodila neka manipulacija, ki jo je opazila tretja oseba. Potnik je odnesel tovorne liste. Poleg teh je bilo 2000 Din. Ko je blagajnik zvečer zaključil blagajno, mu je manjkalo tudi 2000 Din. Zadevo sedaj preiskuje sodišče.

■ **Policijske prijave.** Policijski upravi sta bili včeraj prijavljeni 2 tatvini, dalje poskušen samomor, neprevidna vožnja, 1 nezgoda, prekoračenje policijske ure, kaljenje nočnega miru, 2 osebi zaradi nedostojnega vedenja, 1 kršitev banske naredbe o odpiranju in zapiranju trgovin, 9 prekrškov avtopredpisov in 6 prekrškov cestnopolicijskega reda.

■ **Tatvina v Lattermanovem drevoredu.** Artistinja Ana Lastnak, stanujoča v Lattermanovem drevoredu, je policiji prijavila, da ji je neka ženska včeraj zjutraj odnesla več obleke, skupno cenjeno na 350 Din. Fotografu Tomasu pa je ista ženska odnesla nekaj perila v vrednosti 200 Din.

Maribor

m **Povratek češkoslovaških Sokolov in Sokolic.** Včeraj v četrtek sta skoraj drug za drugim prispela na tukajšnji glavni kolodvor dva posebna vlaka s češkoslovaškimi Sokoli in Sokolicami, ki so se z vsesokolskega zleta v Beogradu in oddiha v Dalmaciji vračali domov. Prvi vlak je prispel z zamudo 40., drugi pa 20. minut. Na kolodvoru so jih sprejeli številni zastopniki Sokola, JČ. Lige, okrožnega inšpektortaa, politične in varnostne oblasti, mestne občine in številno občinstvo. Čehoslovaki so med odmorom zapeli več pesmi, odgovorile pa so jim naše Sokolice. Prisrčno pozdravljani so se krog pol 13. odpeljali dalje.

m **Otvoritev kopališča pri Mariborski koči na Pohorju.** Mariborsko kočo na Pohorju so te dni modernizirali. Zgradili s tudi veliko letno kopališče, ki se bo otvorilo v nedeljo 13. t. m. na svečan način. Spored otvoritve je: Ob 9. uri sprejem gostov; ob 9·30 sv. maša, prva pri Mariborski koči; po maši slovesna otvoritev, za tem planinska zabava z godbo in petjem. Do vznožja Pohorja bodo vozili avtobusi.

m **Kratek stik.** V sredo zvečer je nastal v delavnici mehanika Martina Trabija na Vodnikovem trgu št. 3 kratek stik. Ker je nek pasant opazil pri oknu dim, je še pravočasno obvestil lastnika, ki je preprečil razširjenje ognja.

m **Ureditev cest.** Te dni se vrše v Mariboru pogajanja med Okrajnim cestnim odborom in neko tvrdko zaradi utrditve naših cest s »Strassilom«, posebno maso, podobno asfaltu, le da je neprimerno cenejša. Pogajanj in preiskušenj sta se udeležila tudi zastopnik občine in zastopnik ban. uprave. Utrdile se bodo s »Strassilom« najprej najvažnejše in najprometnejše ceste.

m **Obisk zdravilišča v Rogaški Slatini.** V Rogaški Slatini je bilo v letošnji predsezoni do 15. junija 1320 gostov, v glavni sezoni od 15. do 30. junija pa 804 gostov, skupno torej do začetka julija 2124 gostov.

m **Šolska slavnost v Svečini.** V nedeljo, dne 6. t. m. je slavila obmejna Svečina redko šolsko slavnost. V šolskih prostorih je bila otvorjena prva razstava šolskih izdelkov. Popoldne pa je bila na graščini šolska veselica z igrami, petjem in godbo. Koncem avgusta bo Svečina priredila svoje prvo veliko narodno slavje, kar je najlepši dokaz, da se naša meja vedno bolj prebuja.

m **Gradbena kriza.** Maribor ima letos največjo gradbeno krizo po vojni. Celo v prvih letih po osvobojenju se je več gradilo kakor sedaj. V vsem mestnem središču gradi samo Nabavljalna zadruga državnih nameščencev na Rotovškem trgu nov dozidek. Tudi akcija za gradnjo carinarnice in kolodvorske pošte je, vsaj za letos, menda padla v vodo.

m **Na kolodvoru v vestibulu,** ki je noč in dan odprt, bi moral biti javen telefon. Potujoče občinstvo bi ga nujno rabilo. Večkrat kdo kaj v trgovini ali hotelu pozabi in bi lahko pred odhodom vlaka naročil, da se mu dostavi. Proti plačilu 1 do 2 dinarja, bi se naprava tudi izplačala. Če bi bil telefon v bližini trafike, bi se lahko v času, ko je trafika odprta, na telefon oglasil trafikant, ker se večkrat nujno rabi voznik ali avto, ki jih je pred kolodvorom dovolj.

m **Živinski sejem v Mariboru.** Na zadnji živinski sejem v Mariboru je bilo prignanih 26 konj, 27 bikov, 210 volov, 386 krav in 22 telet, skupno 671 glav. Prodanih je bilo 318 živali, od teh 8 v Avstrijo. Povprečne cene so bile naslednje: debeli voli, 1 kg žive teže 8—8·50; srednji voli 6—7; plemenski biki 5—6, klavni biki 6·50—9, debele klavne krave 6—7, plemenske krave 5·50—6, klavna živina za izdelovanje klobas 4—5·50, molzne krave 6—8, breje krave 6—8, mlada živina 6—8·75, teleta pa 10—13 Din. do 13 dinarjev.

m **Tržaška cesta** od Ptujske ceste do Kralja Petra trga je slabo razsvetljena in je nujno potrebno, da se čimprej postavi več svetiljk. Posebno se ta nedostatek občuti blizu železnice, kjer je nevarnost nesreče še večja. Sploh so sedanje svetiljke na eni izmed najprometnejših ulic preslabe in preredke. Tudi je na Tržaški cesti na desni strani proti delavski pekarni pred vojaško bolnico ob plotu toliko grmovja, ki visi na cesto, da ovira promet ter dela pot še bolj temno in zbija potnikom vejevje klobuke z glav. Ali bi se ne dala ta živa meja ob plotu postriči in lepo urediti? Nadalje opozarjamo na nedostatek, da je vsa cesta od Kralja Petra trga do Ptujske ceste, kjer se vrši dnevno največji promet z avtomobili iz vseh glavnih krajev, strašno zaprašena in da se za vsakim mestnim kakor tudi drugim vlakom valijo oblaki prahu, ki ovirajo promet, okužujejo okolico ter napravijo najslabši vtis na pešca, kolesarja, voznika in avtomobilista. Domačinu, ki je tega že navajen, je hudo, **še večje kritike se pa slišijo od tujca.** Z majhno pozornostjo in trudom ter malenkostnimi stroški s strani merodajnih krogov, se dajo ti nedostatki odpraviti, kar bo tudi v čast mestu, vojaški upravi in ljudstvu v korist.

m **Povratek iz Rusije.** Iz Kijeva v Rusiji sta prispela v četrtek v Maribor dva Hrvata iz hrvatskega primorja s svojima družinama. Oba sta izjavila, da nista vojna ujetnika, ampak da sta živela v Rusiji že pred svetovno vojno. Domov se vračata zaradi neznosnih razmer v sovjetski Rusiji, ki gospodarsko vedno bolj propada.

m **Marljiva absolventinja meščanske šole** bi rada čimprej nastopila službo v kaki pisarni zaradi težkih gmotnih razmer. Reflektanti naj se obrnejo tozadevno na socijalno-politični urad mestnega magistrata, kjer dobe potrebna pojasnila.

m **Vlom v Hošnici pri Poljčanah.** V Hošnici pri Poljčanah je neznan tat vlomil skozi okno v hišo posestnika Ivana Kauklerja in mu odnesel hranilno knjižico s 4000 dinarji, 7 zavojev tobaka, nož, užigalnik, 2 kg masti, četrt kilograma kave in več drugih predmetov. Tat je bil posebno glede vloženega denarja zelo nagel, kajti zglasil se je že naslednjega dne ob 8. uri zjutraj pri Prvem delavskem konzumnem društvu v Ljubljani, kjer je dvignil 2600 dinarjev, ostanek pa pustil. Po opisu je bil star krog 20 let, visoke postave in oblečen v temno obleko. Doslej ga še niso izsledili.

m **Nesreča.** V sredo popoldne je nek motociklist na Cesti na Brezje v Pobrežju povozil 45-letnega pismonošo Avgusta Hrastnika. Povoženi pismonoša je dobil težke poškodbe na desni nogi in je bil prepeljan v bolnico.

m **Nezgoda.** V sredo popoldne je padel pri kamnolomu v Limbušu 28-letni, pri okrajnem cestnem odboru zaposleni delavec Jurij Godec okrog 5 metrov globoko na trda kamenita tla in se nevarno notranje in zunanje poškodoval. Odpeljan je bil v mariborsko bolnico.

m **Počitniška kolonija podmladka Rdečega križa.** V nekem tukajšnjem listu je te dni izšel napad na vodstvo Podmladka Rdečega križa v Mariboru, češ, da je poslal v svojo kolonijo v Bakarac tudi otroke premožnih staršev in odrasle osebe. K temu izjavljamo, da so odrasli in otroci premožnejših staršev odšli na morje na svoje stroške. Ker je bilo o tem že prej govora v časnikih, bi bili menda tudi v uredništvu tega lista to lahko vedeli.

m **Kaj je s palačo OUZD?** Na vogalu Marijine in Sodne ulice bi se bila morala že letos spomladi pričeti graditi velika trinadstropna palača OUZD. Urejene so bile že davno vse formalnosti, razpisan je bil tudi že natečaj za oddajo del, o gradnji pa še vedno ni duha ne sluha.

m **Tehtnica v kopališču na Mariborskem otoku.** Tukajšnja Protituberkulozna liga bo v sobotah in nedeljah postavila v kopališču na Mariborskem otoku svojo tehtnico, ki bo kopalcem na razpolago.

m **Avtomobilisti v Rogaški Slatini.** Dirke, združene z izletom avtomobilistov in motociklistov v Rogaško Slatino, ki bo v nedeljo, 13. t. m. in katere se udeležijo avtomobilisti iz vse države, se bodo udeležili tudi tukajšnji avtomobilisti in motociklisti. Iz Maribora se bodo z Glavnega trga odpeljali ob 8. zjutraj.

m **Vlom v zasebno stanovanje.** Ko se je prodajalka Julijana Flisova v četrtek zvečer vrnila z Mariborskega otoka na svoje stanovanje na Aleksandrovi cesti št. 28, je opazila, da je v njeni odsotnosti nekdo skozi dvoriščno okno vlomil v spalnico in odnesel zlato žensko uro, vredno 1800 Din, par nizkih črnih čevljev, vrednih 180 Din, cigaretno dozo, vredno 200 Din, dve zlati ovratni verižici, vredni 500 Din ter 44 Din v gotovini. Skupno je tat odnesel za 2724 Din predmetov in se skozi dvoriščno okno zopet vrnil ven. Policija je takoj uvedla preiskavo in osumila dva zidarja, ki sta bila tedaj v bližini zaposlena, vendar pa doslej še brez uspeha.

m **Odhod »Železničarja« v Sarajevo.** Danes odpotuje z železničarskim vlakom iz Maribora v Sarajevo tudi sportni klub »Železničar«, ki bo ob priliki kongresa železničarjev tekmoval z drugimi železničarskimi nogometnimi moštvi iz Jugoslavije.

Celje

* **Zadnji češkoslovaški Sokoli se vračajo.** Včeraj ob 10. dopoldan je privozil na celjsko postajo vlak s 1860 češkoslovaškimi Sokoli, ki so potovali po Dalmaciji in Bosni. Od njih ni nihče bil na ponesrečenem parniku »Karadjordje«, kakor tudi ne od naslednjega vlaka, ki je prišel pol ure pozneje in pripeljal 500 Sokolov. Vsi pa so izrazili željo, da kmalu zopet obiščejo lepe kraje naše domovine.

* **Komisija radi Voglajne.** Pritožba ribarskega društva in številni članki v listih so končno pripomogli, da se je oblast začela zanimati za industrijske odpadke v Voglajni. Srezko načelništvo je v sredo odredilo komisijonelni ogled industrijskih podjetij in Voglajne. Komisiji je predsedoval višji pristav Forčesin, kot izvedenci so fungirali inž. Mohorčič, ravn. kmetijske poskusne postaje v Mariboru, inž. Štolfa za tehn. oddelek ban. uprave, inž. Komelj za gradb. oddelek srez. načelstva, inž. dr. Jeločnik iz rudarske šole v Celju, srez. sanit. ref. dr. Schwab. Mestno občino je zastopal magistratni nadsvetnik Šubic, okoliške pa tajnik Vltavski. Ribarsko društvo sta zastopala dvorni svetnik dr. Kotnik in višji pisarniški predstojnik Zorko. Tovarno Westen je kot kemični izvedenec zastopal univ. prof. dr. Samec. Komisiji se je pridružilo mnogo zasebnih interesentov iz Zavodne. Ugotovilo se je, da neznosni smrad, ki ga povzročajo odpadki v vodi, izvira iz Westnove tovarne. Tako so tudi izpovedali zaslišani zasebni interesenti. Stavljen je bil predlog, naj vodo in odpadke preiščejo kemični strokovnjaki. Na podlagi rezultatov bo srez. načelstvo ukrenilo vse potrebno, da se ta nedostatek odpravi. Razpravljalo se je tudi že o čistilnih napravah, ki bi jih bilo treba naměstiti v tovarni. Ugotovilo se je tudi, da izvirajo ti odpadki samo iz Westnove tovarne, nikakor pa ne iz cinkarne ali iz kemične tovarne. Sicer pa je Westnova tovarna pripravljena odstraniti ta nedostatek. Srez. načelstvo bo v najkrajšem času podvzelo korake v smislu predlogov in sklepov komisije.

* **Smrtna kosa.** V celjski javni bolnici je 8. t. m. umrla za difterijo 8-letna Angela Slejk, hčerka malega posestnika s Trnovca pri Sv. Juriju ob južni železnici; 9. t. m. pa je umrl 25-letni Ivan Majer, delavec v tovarni Westen.

* **Javna mestna knjižnica** je izposodila v mesecu juniju 1646 knjig, v prvem polletju tekočega leta pa 11.8882 knjig.

* **Iz železniške službe.** G. Viktor Beguš je na svojo prošnjo premeščen v Novo mesto.

Trbovlje

Nezgode pri delu. Ocvirk Alojz, kopač v zapadnem okrožju je bil zaposlen pri nakladanju lesa za odkope v novem savskem polju. Pri dviganju hlodov je prišel z roko med dva hloda in zadobil težko poškodbo.

Zdravniški pregled otrok. Danes v petek, 11. t. m. ob 13. uri se vrši na tukajšnji osnovni šoli na Vodah zdravniški pregled vseh otrok, ki so bili vpisani letos na novo.

Slov. Bistrica

Tatvina. G. Nagode, zastopnik tvrdke Kunstl, je prijavil tukajšnji orožniški postaji, da mu je neznan zlikovec ukradel večjo svoto denarja. Tat se je priplazil skozi okno v pritlično sobo, v kateri je bil denar na nočni omarici v denarnici.

Umrl je 6. t. m. gostilničar in posestnik Krivec, star 87 let. Pogreb je bil 8. t. m. popoldan.

Markacijska tabla na mostu preko Bistrice ima napisano **St. Arih in St. Martin.** Slovenski se pravi obema krajema **Sv. Areh** in **Šmartno.** Tako naj bi bilo tudi napisano na tablici.

Begunje pri Cerknici

Pasja vročina. Seno je že pospravljeno in ga je zaradi suše presneto malo, a otave bo še manj. Ječmen je tudi že požet, kmalu pride v kozolec rž in pšenica, ovsa pa ne bo nič, ker so ga kmetje večinoma pokosili.

Nova cesta. Že dva meseca in pol se razlega po naši dolini pesem lopat, krampov, vrtalnih strojev in min. Pesem dela! Precej daleč so že razrili čez hribe, njive in vrtove. V Selščeku so celo podrli hišo. Prvi del ceste ob Begunj do Selščka pa je skoro že tlakovan. Položili so najprej debele kamne približno 20 cm visoke, povrhu so pa posuli še s cestnim gramozom. Vse to pa bo potlačil težak banovinski valjar. Delavcev je približno 250. So po večini Hrvatje iz Like. Seveda je precej Slovencev in tudi domačini so dobili pri cesti kruha. To so v večini tesači, ki sedaj ne dobijo drugje dela. — Kdor je priden, precej zasluži, saj imajo od 3 do 6 Din na uro, kakor pač kdo dela. »Kranjci« popivajo in v par dneh »zažehtajo« vse dnarce; Ličani, predvsem iz okolice Kosinja, pa pošiljajo domov ženkam in »kućigazdom« po 400, 500, 600, da celo 800, 900 Din mesečno. Hranijo se borno, nekateri žive in delajo ob kruhu in sladki vodi. — Domačini pa želimo, da bi skoraj stekel prvi voz vsaj do Selščka.

Prosta učiteljska mesta v naši banovini

Beograd, 10. jul. l. Oddelek za ljudsko-šolski pouk pri ministrstvu prosvete je objavil, da so od konca šolskega leta 1929—1930 prazna učiteljska mesta na naslednjih šolah Dravske banovine:

v brežiškem srezu: Brežice 2 učiteljici, Rajhenburg 1 učitelj, Sevnica 4 učitelji;

v gornjegrajskem srezu: Gornji grad 1 učitelj in 1 učiteljica, Ljubno 1 učitelj in 1 učiteljica, Mozirje 1 učiteljica, Rečica 1 učitelj in 2 učiteljici, Kočevje 1 učitelj in 2 učiteljici;

v sodražiškem srezu: 1 učiteljica;

v konjiškem srezu: Vitanje 1 učitelj;

v kranjskem srezu: po 1 učitelj v Jezerskem, Kranju, Škofji loki, Tržiču in Velesovem;

v krškem srezu: Kostanjevica 1 učitelj in 2 učiteljici, Krško 1 učitelj, Mokronog 1 učiteljica, Radeče 2 učitelja in 2 učiteljici;

v laškem srezu: Laško 1 učitelj in 1 učiteljica, Trbovlje 2 učitelja;

v litijskem srezu: Litija 2 učitelja;

v ljubljanskem srezu: Ljubljana 3 učitelji in 5 učiteljic, Vrhnika 1 upravnik, 1 učitelj in 1 učiteljica;

v ljutomerskem srezu: Gornji grad 1 učiteljica, Ljutomer 2 učitelja;

v mariborskem srezu: Maribor 2 učitelja in 6 učiteljic, Sv. Lovrenc 1 učitelj, Podova 1 učiteljica, Sv. Lenart v Slov. goricah 1 učiteljica, Sv. Trojica v Slov. goricah 1 učiteljica;

v novomeškem srezu: Žužemberk 1 učitelj in 1 učiteljica;

v prevaljskem srezu: Marenberg 1 učitelj in 2 učiteljici, Muta 1 učiteljica;

v ptujskem srezu: Ptujska gora 2 učiteljici, Ptuj-okolica 1 učiteljica in 1 učitelj;

v radovljiškem srezu: Jesenice 1 učitelj in 2 učiteljici, Kropa 1 učiteljica;

v slovenjgraškem srezu: Slovenjgradec 1 učitelj, Šoštanj 1 učitelj, Velenje 1 učiteljica, Št. Ilj pod Turjakom 1 učitelj-upravnik;

v srezu Šmarje pri Jelšah: Podsreda 1 učiteljica, Podčetrtek 1 učiteljica, Slivnica pri Celju 1 učitelj-upravitelj, Šmarje 2 učiteljici, Kozje 1 učiteljica;

v celjskem srezu: Celje 2 učitelja in 1 učiteljica, Šmartno v Rožni dolini 1 učiteljica, Vojnik 1 učitelj, Griže 1 učitelj, Braslovče in Sv. Jurij po 1 učitelj.

Prošnje za premestitev v omenjene kraje je treba poslati oddelku za ljudsko-šolski pouk na banovini.

„Čeka“

Tajnosti sovjetske politične policije — Velik in drag aparat Vohunstvo sega celo v spalnice

Na Švedskem je izšla knjiga z naslovom »Usoda Rusije«. To knjigo je napisal bivši svetnik sovjetskega poslaništva v Stockholmu Dimitrijevski, potem ko se na poziv sovjetov ni hotel vrniti v Rusijo. Iz te knjige priobčujejo nemški listi razna zelo zanimiva poglavja.

»— — — V veliki uradni sobi sedi v mehkem naslanjaču visok, nekako bolehen gospod. Poteze njegovega obraza so mehke, trudne, upale. Oči gledajo nemirno, nesigurno. Čelo je visoko, pametno. Mož je plemenit — njegov oče je bil admiral. Vzgojili so ga odlično, zanimal se je mnogo za filozofska vprašanja, v mladih svojih letih je zlagal celo pesmice. Ko je izbruhnila revolucija v Rusiji, so ga poslali v Berlin na mesto sovjetskega generalnega konzula, oktobra meseca leta 1918. pa so ga skupno z vsem osobjem sovjetskega poslaništva izgnali iz Nemčije. Vrnil se je v Moskvo. Tedaj mu je ponudil njegov poljski rojak in prijatelj Džeržinski prav zanimiv delokrog, ki je zahteval »mehkega« in »inteligentnega« moža. To je bilo mesto voditelja takozvane politične policije — »čeke«.

Tako je postal Vjočeslav Menšinski — pesnik in plesalec, ena vodilnih osebnosti »čeke«.

Zadivjala je meščanska vojna in kri je tekla v potokih. V zaledju je bilo treba uničiti protirevolucijo. To delo je morala opraviti »čeka«.

Takrat so protivnike režima klali in morili na vseh koncih in krajih. Menšinski sam ni moril. On, večni sanjač in fantast, je samo vrtel uničevalni stroj. On ni nikdar videl neštetih ljudi, za katere je podpisal smrtne obsodbe. Ti so bili za njega le sence njegove bolestne domišljije.

Praktično delo v »čeki« je opravljal neki Jagoda, tudi Poljak. To je bil mož brez dvomov in pomislekov. On je bil pravi organizator »čeke«. Menšinski je samo posedal in polegal po mehkih naslanjačih, Jagoda pa je organiziral velikanski aparat. Pri njegovem delu ga je podpiral silno pametni in inteligenten Trilesser, ki je že prej organiziral rdeče čete v Sibiriji. Tam so ga nekoč vjeli Kolčakovi vojaki in ga silovito mučili, posrečilo pa se mu je, da je ušel. Nekdaj veseli mož vedrega lica je postal čmeren in molčeč in je sovražil ves svet. Iz njegovih oči se je bliskal bloden ogenj.

Trilesser je bil tisti, ki je na široko razpredel mrežo sovjetskih agentov in emisarjev po celem svetu.

Njegovo delovanje je bilo vzorno. Danes nima nobena država tako sijajno organiziranega policijskega aparata v inozemstvu kakor ga ima »čeka«, ta aparat pa je vsak hip na razpolago ruski vladi.

Cela Rusija je danes prepredena z gosto mrežo agentov »čeke«. Ta prodre povsod, v stanovanja, v pisalne sobe, v žepe, v duše — prav povsod. Najboljši prijatelj, ljubljena ženska, sin, oče, brat, vsi so močoge agenti »čeke«.

Za vsakimi vrati, v vsakem stanovanju, v vsakem vozu cestne železnice, pri vsaki gostilniški mizi — prav povsod posluškujejo agenti »čeke«. Ti si zapišejo vsako sumljivo besedo, bero vsa pisma, in si zapomnijo vsako politično barvo.

Ves ta ogromni materijal pošiljajo agentje »čeke« na centralo v Moskvo, kjer ga zbirajo v ogromnem uradnem poslopju. Tam ta materijal odbirajo, razdeljujejo in ga uporabljajo za praktične sklepe.

Ni ga danes človeka v Rusiji — tudi Stalin sam ni nobena izjema — čegar besed in dejanj ne bi nadzorovala »čeka«.

Denarni izdatki za takšno silno organizacijo kakor je »čeka« bi bili v vsaki dugi, urejeni državi nemogoči. V Rusiij pa je to mogoče, ker se današnji vlastodržci boje in bore za svoj obstoj. Nekateri delajo za denar, drugi pa delajo iz strahu pred vsegamogočnostjo »čeke« za malo odškodnino ali pa celo zastonj. Pisec zgoraj omenjene knjige pravi, da je poznal veliko ljudi, o katerih ni niti v sanjah mislil, da so agentje »čeke«. In vendar so to bili! Svoje agente si prodobiva »čeka« na tisoč načinov. Neprestan strah za življenje in za osebno varnost zlomi tudi najbolj pogumne ljudi, da klonejo in se pokore željam in zapovedim »čeke«.

Stanovanjska beda v ruskih mestih znatno olajšuje delovanje »čeke«. Prej se je dalo prisluškovati le na stanovanjskih vratih, ali pa so morali podkupiti kuharico ali hišno. Danes pa, stanuje v enem stanovanju kar po 8 ali še več rodbin, ki jih ločijo drugo od druge le tenke lesene stene, je prav lahko mogoče izvedeti, o čem se ljudje pogovarjajo, kaj jedo in koliko zaslužijo.

V svojih sredstvih ni »čeka« niti najmanj izbirčna. Od vseh zarot, kar so jih odkrili v sovjetski Rusiji, so jih največ vprizorili agenti »čeke« sami. Najbolj prosluli agent-izzivalec vseh časov, Asev, bi bil danes, če bi bil še živ, gotovo eden izmed prvih voditeljev »čeke«. Sicer pa, kdo ve, če se ne nahaja v vrstah »čeke« cela vrsta ljudi, ki so igrali svojo vlogo tudi že v caristični obrani?«

Tako pripoveduje g. Dimitrijevski v svoji knjigi. Iz vsega tega pa sledi, da se vsaj v tem oziru ni v Rusiji prav nič izpremenilo; sistem je ostal, samo gospodarji so drugi.

Trgovina z umetninami in Rusija

Dragulji kneza Jusupova. — Z dragimi kamni obloženo pokrivalo Petra Velikega.

Za umetnine in za umetniške starine se dandanes zanima mnogo ljudi, zlasti če upajo, da bodo prišli poceni do njih. Poceni pa se dandanes stare umetnine težko dobe v evropskih mestih, zato pa so se trgovci z umetninami s posebno vnemo vrgli na Carigrad in na obmejna ruska mesta, kakor so Riga, Reval ali Vilna.

Ni pa dovolj, da se človek tam obrne na kakšnega poljubnega starinarja in ga vpraša, če ima na prodaj kakšnega Rembrandta ali Rubensa; ampak obrniti se je treba na kakšnega ruskega izseljenca, ki se bavi s takimi posli, da se more preživeti. Med temi ljudmi jih je mnogo, ki znajo kupovati umetnine po prav nizkih cenah.

Znano je, da se je v bivši caristični Rusiji v teku stoletij nabralo mnogo umetnin, kakor se jih le redkokedaj in redkokje najde. Člani carske rodbine in kneževski nabiralci umetnin so pokupili nekdaj veliko del italijanskih, holandskih, španskih in francoskih umetnikov. Že Ivan Grozni je prav rad zbiral umetnine. Peter Veliki, Katarina II. in tudi poznejši carji so jih zbirali. Plemenitaške rodbine Orlov, Djemidov, Kurakin in druge, pa tudi bogati moskovski trgovci niso dosti zaostajali za carji. Znani knez Jusupov, ki je umoril Rasputina, je imel krasno zbirko moderne umetnosti. Knez Jusupov pa je imel tudi znamenito zbirko draguljev, ki jo je dal pred svojim begom iz Rusije zazidati v zidovje svoje palače v Petrogradu. Sovjeti pa so skrivališče našli in so izročili dragulje državnemu zakladu.

Ko so oropali tudi cerkve njihovih umetnin, so se začele pojavljati umetnine iz Rusije v sosednjih deželah in državah. Nedavno so našli v priprosti litvanski kmečki hiši sliko, ki je sicer ni slikal Rubens, imela pa je visoko umetniško vrednost.

Prav gotovo krasi še dandanes marsikatero rusko kmečko hišo kaka znamenita umetnina. Nedavno je ponudil neki ruski letalec starinarju v Rigi «kos poslikanega platna» v nakup. Iz kupčije pa ni bilo nič. Letalec, ki je rabil novo obleko, je odšel nato h krojaču in mu ponudil sliko kot plačilo za obleko. Krojač je pristal in prodal sliko za 2000 mark. Kupec jo je prodal nekaj tednov kesneje za 40.000 mark. Sliko je slikal znameniti slikar Poussin.

V Parizu je pred nekaj meseci prodajal neki ruski šofer po nočnih kavarnah čedno sliko za 1000 frankov. Kavarnar mu je dal polovico in je obesil sliko v svojem lokalu. Ruski slikar knez Chielkov, ki je slučajno zašel v tisti lokal, je sliko kupil za 3000 frankov, prodal pa jo je kmalu nekemu Amerikancu za 200.000 frankov.

Zanimiv slučaj te vrste se je dogodil tudi v Rigi. Tam so prodajali na javni dražbi opremo nekega gledališča. Med opremo se je nahajala tudi »s ponarejenimi dragulji okrašena kučma«. Ruski emigrant, ki je kučmo kupil, se je lahko smejal. Bila je to namreč kučma Petra Velikega, dragulji pa so bili pravi!

Hud paragraf

Dva srbska kmeta sta morala tuje otroke priznati za svoje.

Jeremija Božinović, spoštovan in ugleden krojaški mojster iz Zaječara, je moral v vojsko že meseca avgusta l. 1914. Doma je pustil svojo mlado ženko Jeleno. Med tem pa, ko se je mož potikal s postojanke na postojanko, je mlada njegova ženka Jelena rodila 21. oktobra l. 1915. deklico, čeprav mojstra Jeremija od avgusta l. 1914. ni bilo doma. Žena pa je dala otroka vseeno krstiti kot svojega zakonskega otroka na ime Vera.

Po vojni je vložil mojster Jeremija tožbo na ločitev zakona in sodišče je zakon res ločilo po krivdi žene. Jeremija pa se za otroka sploh ni več zmenil in tudi za to ne, na čegavo ime so otroka vpisali v krstno knjigo, še manj pa se je zmenil za to, da se je njegova ločena žena znova omožila s čevljarskim mojstrom Rankovićem iz Zaječara.

Lansko leto meseca aprila pa je Jeremija vložil tožbo proti svoji nekdanji ženi in je v tožbi povedal, da že sedem let ne živi skupaj s svojo ženo, ker je malo Verico progasila za njegovo.

V tožbi je Jeremija navedel natančno vse po drobnosti, ki naj bi dokazale, da je bil v kritičnem času vedno na fronti in da je torej izključeno, da bi on bil oče male Vere. Skliceval se je tudi na svoje tovariše, ki naj bi izpričali, da v kritičnem času ni nikdar dobil dopusta.

Premetena ločena ženska Jelena pa je v svojem odgovoru na tožbo trdila, da bi bil moral njen mož ugovarjati zakonstvu njenega otroka po § 128 civilnega zakona že v teku prvih treh mesecev po rojstvu otroka. Tega pa on ni storil, ker je Vera bila rojena v zakonu in je zato moževa tožba brezpredmetna. Če je bil Jeremija takrat v vojski ali ne, je čisto postranska stvar.

Na vprašanje sodišča, če je bil Jeremija kdaj v zaledju kot ordonanca, niso mogli njegovi tovariši odgovoriti njemu v korist. Nihče ni rekel ni da, in tudi ne.

Zato se je sodišče odločilo, da se postavi na paragraf iz civilnega zakona, ki odloča, da veljajo za zakonske otroke vsi, ki se rode 180 dni po poroki ali pa 300 dni po smrti oziroma po ločitvi zakona in zato je tožbo mojstra Jeremije zavrnilo. Sodišče je dalje reklo, da to nič ne dé, če mož ni bil v kritični dobi doma pri svoji ženi, ker priče niso mogle dokazati, da ni bil nikdar doma.

Sila - zobe izdira

Navadno se glasi ta stvar drugače: «Sila kola lomi» — pravimo. Toda tudi zobe vzdira, kot dokazuje naslednja dogodivščina dveh pariških poklicnih zločincev Roberta Thomasa in njegovega tovariša v zločinu, nekega Coldeboeufa.

Z združenimi močmi sta oba možakarja udrla v aprilu letošnjega leta v neko prodajalnico draguljev ter nakradla tam vseh vrst dragocenosti. Ko sta opravila svoj posel, sta se srečno rešila na ulico. Nekoliko dni pozneje sta poskusila ista junaka svojo srečo v neki drugi taki prodajalnici, toda opazila ju je neka deklica, ki je začela glasno kričati in klicati na pomoč. Prihiteli so ljudje in tudi policija. Coldeboeufu se je posrečilo zbežati, preden so bili izhodi iz trgovine zastavljeni; medtem ko je imel Thomas smolo in ni mogel na ulico, tako da je moral iskati drug izhod. Po stopnicah je stekel navzgor od enega nadstropja v drugo, dokler ni prišel do zadnjega. Tu je mislil, da je našel rešitev. V zadnjem nadstropju je imel svojo sprejemnico zobozdravnik. Thomas potrka na vrata in ker drugih klijentov tedaj ni bilo, ga zobozdravnik takoj sprejme, pripravljen, da pomaga bolniku, ki ga je naprosil, naj mu izdere dva zoba. Ko je bila operacija gotova, jo mahne Thomas mirno in ko da bi se ne bilo nič zgodilo, po stopnicah nizdol, da pojde ven na ulico. V veži pa je bila policija, ki je ustavila in preiskala vsakogar. Tako tudi našega bolnika, ki bi se bil pač gotovo izmazal, če bi ne bil pozabil vreči iz žepov z drugmii nakradenimi predmeti tudi eno zlato uro. Tega ni storil in ura ga je izdala, tako da je žrtvoval zastonj svoja dva zoba.

Pri obravnavi, ki se je vršila v torek, je ponovno izjavil, da mu je po zobeh zelo žal. Bil je obsojen na tri leta, njegov tovariš pa na pet let ječe.

Cigani v Budimpešti

Posebna zanimivost Budimpešte in zlasti budimpeštanskega nočnega življenja so ciganske godbe, brez katere ni skoro noben večji javni lokal, pa tudi male predmestne gostilnice ne morejo biti brez njih. Za tujce so ciganske godbe zelo privlačne zaradi svoje originalnosti. V sami Budimpešti živi danes okoli 10.000 ciganov, ki so že zdavnaj zapustili pastirsko življenje svojih dedov in se posvetili samo goslim. Stanujejo v posebnem delu mesta, ki ga imenujejo «ciganski geto». Udruženje ciganov-glasbenikov šteje okoli 3000 članov, ki se navadno shajajo kar pod milim nebom na kakšnem večjem trgu na svoja zborovanja. Na takih sestankih obravnavajo vse svoje osebne in stanovske zadeve; tam si pripovedujejo, kako je bil ta ali oni «primas» sprejet v Ameriki in koliko je zaslužil, tu berejo časopise in sklepajo nove pogodbe. To je torej nekaka javna ciganska borza dela. Budimpeštanski cigani-godci imajo tudi svojo posebno glasbeno šolo, kjer se uče poleg gosli tudi drugih predmetov. Napačno pa je mnenje, da so ciganski godci res tako bogati, kakor se večkrat govori. Nekateri so pač zaslužili lep denar, večina pa jih živi v slabih gmotnih razmerah, ker manjka dandanes bogatih ljudi, ki bi jim metali stotake ali celo tisočake, kakor je bilo to nekdaj navada.

Naši beračі

Resnična zgodbica.

Oni dan je pri dobri gospej Mici narahlo potrkalo. Ko je gospa Mica odprla vrata, je pred seboj zagledala kmetsko oblečeno žensko srednjih let. Gospa Mica je vprašala:

»Kaj bi pa radi?«

»Mhm, mhm — ar-te-te-aa...« je bil odgovor. Ženska je iz torbice izvlekla tablico in gospa Mica je čitala: Mutasta — Taubstumm. Gospej Mici se je storilo pri srcu inako, pa je povabila neznanko v kuhinjo. Tam ji je postregla z jedačo in pijačo, pa še ji je dobra gospa Mica naložila v torbo kruha in drugih kuhinjskih dobrot.

Nato je spremila beračico do vrat. Beračico pa je menda radodarnost gospe Mice tako ganila, da se je spozabila in se poslovila rekoč: »Bog lonaj, pa srečno!«

Sicer verni gospej Mici se je zdel ta čudež povrnitve govora zelo dvomljiv. Pograbila jo je jeza in v tej sveti jezi je pobrala kamen in ga vrgla za beračico. Kamen je sicer zgrešil cilj, pa je zato priletel v sosedovo okno in — črep, gospa Mica bo morala plačati šipo. Beračica pa se ji je izza ogla tiho smejala.

Bistroumnosti

Najsrečnejši zakon.

Govorilo se je o zakonskem stanu in njegovih dobrih in slabih straneh. Gospod, ki si je bil ogledal že precej sveta, je menil: »Srečnejšega zakona še nisem videl, kakor je zakon beneškega doža z Adrijo.«

Prednosti po rojstvu.

Overbury meni: Ljudje, ki njih ošabnost temelji na zaslugah njihovih prednikov, so podobni krompirju, čigar vporabni del je skrit v zemlji.«

Kultura

Prof. O. Šest o kongresu Mednarodne unije gledaliških igralcev na Dunaju.

Beograjska »Pravda« je v sredo objavila obširen razgovor s prof. O. Šestom, ki je bil na kongresu mednarodne igralske zveze zastopnik Jugoslavije in se je pred dnevi spet pridružil turneji naših igralcev po Jugoslaviji. O svojih vtisih s kongresa pripoveduje prof. Šest:

— Moji vtisi z Dunaja so prav ugodni. Izkazalo se je, da imajo taki kongresi velik pomen za medsebojno zbližanje narodov, kajti na podlagi umetnosti se lahko narodi najprej zbližajo. Kongres je razpravljal o raznih strokovnih vprašanjih in je o vseh teh vprašanjih v resolucijah sprejel važne sklepe. Med drugim so bili sprejeti sklepi o radiu in zvočnem filmu. Kongres je bil mnenja, da radio in zvočni film ne moreta škoditi gledališču, ker mehanične naprave ne bodo nikoli mogle nadomestiti onega živega fluida, ki lahko teče samo z odra. Kongresu so prisostvovali tudi zastopniki radia in filmskih družb. Za Jugoslavijo ta vprašanja niso pereča, ker produkcije zvočnih filmov pri nas ni, a tudi vse tri radio-oddajne postaje nam ne delajo nikakih težav.

Važen sklep je, da se bo organiziralo gibanje proti diletantskim društvom v Sloveniji, kjer imajo mesta z nekaj tisoč prebivalci kar po dve, tri diletantske družine, izmed katerih pa nobena ni zanič. Ni mogoče tajiti njihovega velikega pomena v preteklosti, toda zdaj to več ne gre. Treba nam je zakona, ki bo to delo kontroliral, pozneje pa sploh prepovedal.

Po statistiki je v Nemčiji šest sto režiserjev in igralcev, ki imajo svoje privatne igralske šole. Iz vsake take šole pride na leto po osemnajst učencev, ki delajo potem nerodne težave in do neke mere tudi kompromitirajo ves igralski stan. Tudi to vprašanje dramskih šol smo na kongresu srečno rešili. Sklenjeno je bilo, da bodo morale biti te šole pod stalno strogo kontrolo in da bodo morali absolventi teh šol — po dveh letih napraviti naknadni izpit, eno leto za tem pa prebiti še strogi izpit, na kar šele bodo dobili diplomo. V Franciji in v Poljski je to vprašanje že urejeno — v Franciji pred letom, v Poljski pa že pred leti. Poljska ima igralsko organizacijo, ki je ena izmed najboljših sploh.

V Jugoslaviji zavzema igralsko društvo čisto poseben položaj — nobena država namreč ne podpira gledališča toliko kakor Jugoslavija, tako da ima socialni položaj igralcev v Jugoslaviji čisto ekskluziven značaj. Čehoslovaki vlagajo zadnji čas peticije na svojega ministra, da naj se položaj igralcev v Češkoslovaški regulira po vzgledu Jugoslavije.

*

Prof. Šest je bil do letošnjega kongresa tudi v odboru Mednarodne unije gledaliških igralcev — kot zastopnik slovanskih narodov. Letos je bil na njegovo mesto izvoljen Poljak Jakubovski.

Pripomniti pa še moramo, da podčrtanega mesta, kjer je govor o slovenskih diletantskih odrih, ne moremo povsem razumeti. Vprašanje ljudskega gledališča — ali ima sploh pravico do obstoja tudi gledališče, ki ni ljudsko, to se pravi, ki ni namenjeno prosveti in vzgoji čim širših ljudskih plasti? — to vprašanje se nam zdi prav eno osrednjih vprašanj našega narodnega gledališča. O tem se bo vsekakor še treba razgovoriti.

Ljubljanski Zvon. Vsaka nova številka jubilejnega — petdesetega — letnika Ljubljanskega Zvona pomeni novo majhno afirmacijo naše književne **mladine.** Tako so tudi 6. številko napolnili s svojimi prispevki predvsem mladi: poleg nadaljevanja Jarčevega študentovskega romana **Novo mesto** sta objavila vsak po eno novelo Kresal in Grahor, pesmi sta prispevala Gspan in Branko Rudolf, esej in kritiko pa Boršnikova, Ocvirk, Bunc in Delak. Kresalova **Noč na postaji** je nov uspel dokaz za njegovo svojevrstno, pa sodobno orientacijo v obliko in v stvar. Gspanov ciklus **Pesmi brez rim** je za vsakogar, ki se zanima za njegovo pesniško delo, veselo presenečenje: lepa, intimna pisma so — kakor pisma z velikega rendez-vousja z življenjem. Ocvirk poroča o ljubljanski drami, Boršnikova o Tominčevi disertaciji o Prešernu, Delak o Tajirovu v Parizu in o novem italijanskem gledališču. Andersen-Nexö, čigar prevod **Proletarskih novel** jezikovno pretresa Bunc, pa bi bil vreden tudi literarne ocene. — Poleg tega je v listu še Albrechtovo poročilo o Shakespearejevem **Viharju,** nadaljevanje Šolarjeve povesti **Zlato jabolko** in razne ocene.

Dame s klobuki v parterju. V Bruslju v Belgiji je do teh dni veljala stara navada, da so dame, ki so s klobuki prihajale v gledališče, obdržale pokrivala na glavah tudi na svojih sedežih — v veliko nejevoljo občinstva, ki je ostajalo bolj zadaj. Ravnatelj gledališča je zaman izdajal ukaze, da je treba opustiti to nerodno razvado — dame niso niti za las popustile od svojih starih pravic. Nazadnje je ravnatelj prišel na originalno misel: tik pred početkom predstave, ko je bilo vse občinstvo tesno zbrano, je s projekcijo na platno objavil kompromis: **Samo starejšim damam je dovoljeno, tudi med predstavo obdržati klobuke na glavah.** — Pravijo, da so ženske tisto minuto tako navalile na garderobo, da je bilo kar težko.

Reklama je uspeh. Znani pariški založnik Bernard Grasset je nedavno izjavil, da smatra inserat za najboljše sredstvo, s katerim se da kaki knjigi zagotoviti uspeh. Z dobro reklamo se lahko vse proda. Prejšnje čase je bilo mogoče, da je kakšna odlična knjiga že samo po svojih kvalitetah osvojila občinstvo, sedanji čas pa je prenagel, dandanes kupuje človek samo še tisto, kar je razglašeno dovolj naglas. Nerazumljivo je, kako da imajo prav najslabše knjige najboljšo reklamo. Človek, ki je zmožen, napisati odlično delo, bi moral biti pač tudi zmožen, napisati uspešen inserat.

Samoupravne finance

Načelnik Generalne direkcije katastra gospod inž. Nedeljkovič je v diskusiji o zemljarini naglasil dejstvo, da se vsa nejevolja ljudskih mas proti prevelikemu obdavčenju pri nas v nobenem slučaju ne nanaša na državne, pač pa na samoupravne in v prvi vrsti občinske davščine. O tem piše »Narodno blagostanje« sledeče: Naše občinske uprave, posebno one v zapuščenih krajih, so uvedle takšen finančni sistem, da bi inicijatorji tega sistema, če bi prišlo do preiskave, morali biti brez nadaljnega izročeni sodišču. Pri tem poslu se v prvi vrsti misli na razne občinske odbornike in svetovalce, ki ne poznaju niti najmanjše umerjenosti in uvidevanja pri razporedu osebnih izdatkov v breme občine.

Če si ogledamo statistične podatke samoupravnih financ, ki jih priobčuje gospod Kurilo v najnovejšem zvezku finan ne revije »Ekonomist«, opazimo, da te trditve niso neutemeljene. Izdatki samupravnih edinic v Jugoslaviji so znašali v letu 1928. pri podeželskih občinah dinarjev 578·4 milijonov, v mestih 1.682·1 milijonov, pri okrajihin zastopništvih pol. oblasti Din 68·4 milijonov, pri srezih Din 514·8 milijonov, kar znaša skupno obteženje s strani samoupravnih financ Din 2.843,700.000·—. Te izdatke krije prebivalstvo z različnimi samoupravnimi davki. —

Kaj pomenijo zahtevke po znižanju državnih davščin, če pa imamo samoupravne edinice, ki v davčni politiki siloma prekoračajo davčno silo prebivalstva? Preobdavčenje prebivalstva s strani občinskih uprav se ne pojavlja samo pri nas. V Nemčiji vladajo povsem slične prilike. Mesto Berlin stoji pod direktno finančno kontrolo države vsled razsipnosti občinske uprave. Na Saksonskem je mnogo občin, ki se že davno ne upravljajo samostojno, pač pa njihove finance vodi država.

Državi preti nevarnost vsled njene federativne notranje ureditve, da bo davčna sila prebivalstva s strani občin in posameznih provinc, tako oslabljena, da prebivalstvu absolutno ne bo mogoče plačevati davščin centralni državni upravi.

Pa tudi v Franciji s svojo ekstremno centralistično upravo opažamo slične pojave, t. j. finančna politika občin prihaja v navzkrižje s tendencami države. Znano je, da je pred kratkim francoski parlament odobril niz zakonov, ki predvidevajo znatno redukcijo davčnih bremen. Na drugi strani pa vidimo, da se skupna vsota, katero ima plačati davčni obvezanec ni znižala, pač pa nasprotno povečala, kar potrjuje George Bone, narodni poslanec in bivši finančni minister ter znan strokovnjak v vprašanjih javnih financ v Franciji. V »Information«-u priobčuje ta francoski finančnik, da je na podlagi ankete v desetih francoskih mestih ugotovil, da so občinske davščine na poslovne prostore podvojene, v nekih mestih celo potrojene. Kadar ni bilo mogoče direktno večati davščin, so si departementi in občine pomagale na ta način, da so preobrazile osnovo za odmero davka s tem, da se je vrednost poslovnega lokala enostavno zvišala ter se je na ta način zvišala skupna davčna odmera. George Bone, pripoveduje nadalje o nekem skromnem mizarju, kateremu se je zvišala davščina od 800 na 1600 frankov vsled tega, ker je bila na podlagi nove cenitve njegovega lokala vrednost ugotovljena na 3000 frankov, medtem ko se je stara cenitev glasila na 1500 frankov in se je ta mizar enostavno pomaknil iz sedmega davčnega razreda v šesti. »Zamišljajte si trpek nasmeh tega mizarja,« pravi g. Bone, »če mu rečete, da je to leto znak znatnih davčnih redukcij.« Povsem pravilno nadaljuje g. Bon, da davčni obvezanec ne vprašuje, komu gre deda davčni obvezanec ne vprašuje komu gre denar, departementu, občini ali državi; zanj je važna samo vsota, ki jo mora plačati. Za Francijo predlaga člankar reformo na ta način, da naj država prevzame vse izdatke, ki se tičejo splošnih potreb v lastnem proračunu in s tem olajša občinske finance; ali pa naj država iz lastnih dohodkov dotira občinske proračune, če bi bila izvedba javnih obče koristnih del poverjena samoupravnim edinicam.

Povsem točno je, da zahteva princip demokratke ureditve države kar največ avtonomije samoupravnim edinicam, ampak pri tem se ne sme iti tako daleč, da prično občine in njihove finance predstavljati opasnosti za prebivalstva. Ljudstvo je treba ščititi pred razsipnostjo samoupravnih edinic, tudi če so za to potrebne korekture demokratske doktrine.

Ta lekcija g. načelnika naj bi našla tudi pri nas čim največ razumevanja, saj sličijo navedene francoske razmere tudi našim občinskim financam.

Gospodarske vesti

× **Balkanski agrarni blok.** Bukareški dnevnik »Lupta« objavlja v obširnem članku razgovore našega zunanjega ministra gospoda dr. Marinkovića v Bukarešti in Beogradu v pogledu vpostave sistema skupnega vnovčevanja žitaric s strani naše države, Romunije in Madjarske. List povdarja, da so imeli ti razgovori namen, da se še v teku tega meseca skliče sestanek strokovnjakov vseh treh zainteresiranih držav v Bukarešti. Romunija in Jugoslavija sta že imenovali svoje pooblaščence, medtem ko se imenovanje s strani Madjarske dnevno pričakuje. Češkoslovaška se bo konference udeležila kot opazovalka. List goji najboljše nade, da bo konferenca našla način uspešne rešitve agrarne krize s solidarnim nastopom vseh treh držav. Medtem poročajo iz Beograda, da se računa tudi na gospodarsko sodelovanje Poljske, ki je že poslala svoj pristanek. Naši strokovnjaki so pridno na delu, predvsem se zbira materijal in sestavljajo obrisi predlogov.

× **Za stabilizacijo dinarja.** Za prihodnje dni je sklicana seja Narodne banke, na kateri se ima izčrpno prerešetati vprašanje stabilizacije dinarja. Za ta najvažnejši finančni problem se pridno zbirajo mnenja in strokovna navodila naših najboljših finančnikov in narodnih gospodarjev. Nadamo se, da se bo to vprašanje rešilo na način, ki bo vsestransko odgovarjal našim gospodarskim in socijalnim interesom.

× **Priprave za izvoz češpelj.** Poljedelsko ministrstvo se intenzivno bavi z ureditvijo našega letošnjega izvoza češpelj. V to svrho so bile imenovane posebne strokovne komisije, ki imajo nalogo, da nadzorujejo pakovanje in odpremo blaga. Posebna pažnja se bo polagala na enotnost pridelka in enotnost pakovanja.

× **Napredek naše industrije.** Družba »La Dalmatienne« v Šibeniku je pred par dnevi izdelala prvo novo zlitino feromangana v Jugoslaviji.

× **Podružnica Drž. hipotekarne banke v Banjaluki.** Drž. hipotekarna banka namerava s 1. avgustom otvoriti svojo podružnico v Banjaluki.

× **Kongres gospodarskih krogov.** Danes se je v beograjski trgovski zbornici vršila seja odbora za sklicanje kongresa gospodarskih krogov, ki se bo vršil v septembru t. l. Na seji bo določen dnevni red kongresa.

× **Zakon o davčnih olajšavah hotelske industrije.** V ministrstvu za trgovino izdelujejo zakonski predlog o davčnih olajšavah za hotelsko industrijo. Ko bo zakonski načrt končan, ga bodo poslali gospodarskim organizacijam, da podajo o njem svoje mnenje.

× **Belgijski industrijci pridejo na poset.** Letos poseti našo državo skupina belgijskih industrijcev, ki se bo mudila v Jugoslaviji tri tedne. Goste bodo tukajšnje industrijske korporacije svečano sprejele.

× **Za našo izvozno kampanjo.** Guverner Narodne banke Ignjat Bailoni je danes posetil ministra Demetrovića in Švrljugo ter se z njima posvetoval o izvozni kampanji in o vprašanju odnošajev Narodne banke napram izvozni kampanji.

× **Citroen.** Italijanska posestrima francoske avtomobilske tovarne »Citroen« je zvišala svoj delniški kapital od Lit. 5,000.000 na Lit. 13 milijonov. Kot vzrok tega povišanja se smatra utrjenje konkurenčnosti napram nacijonalni avtomobilski industriji Italije, ki je deležna ogromnih olajšav in bonifikacij s strani države.

× **Naraščanje konkurzov v Italiji.** Italijanska statistika konkurznih postopkov beleži za mesec maj 1121 slučajev. V istem razdoblju lanskega leta je znašalo to število 942 slučajev. Tudi število protestiranih menic se je znatno povečalo, in sicer od 72.901 v mesecu aprilu na 84.595 v mesecu maju.

× **Elektrifikacija Madjarske v italijanski interesni sferi.** Znana italijanska električna družba »Adriatica«, kateri načeluje bivši finančni minister grof Volpi, proučuje elektrifikacijske projekte Madjarske v svrho zgradbe večjih električnih central.

× **Živinoreja v Italiji.** V smislu gospodarskih smernic Mussolinijeve vlade se opaža v zadnjem času izvanredna marljivost živinoreje v Italiji. Vzorne razstave, premiranja, otvarjanje plemenskih in selekcijskih postajališč so na dnevnem redu. Vendar živinoreja ne prikazuje uspehov. Nekaj se je doseglo sicer v zboljšanju kvalitete, medtem ko se je kvantitativno stanje celo znižalo. V gospodarskem dnevniku »Sole« se to nazadovanje kaj nazorno prikazuje. Uvoz živine se je v teku enega leta povečal za 100 milijonov lir. Prebivalstvo Italije absolutno nima razloga na povečan konsum mesa, pač pa je to najboljši dokaz, da živinoreja Italije kvantitativno pada. Člankar dokazuje dalje, da je vzrok tega nazadovanja ogromno obdavčanje živinoreje in postaja vsled tega ta gospodarska panoga v Italiji skrajno nerentabilna. Da produkcija mesa pada, se navaja tudi dejstvo, da cene mesnatih izdelkov naraščajo, medtem ko cene ostalih agrarnih izdelkov rapidno padajo.

× **Kanadska žetev v resni nevarnosti.** V mnogih predelih Kanade je v zadnjih dneh divjal orkan, ki je v nekih pokrajinah povsem uničil letošnji žitni pridelek. Orkan je spremljala toča v debelosti golobjih jajc. Nekatere obsežnejše farme so popolnoma uničene. Posledice te vremenske nezgode so se že pokazale na ameriških žitnih tržiščih, ki zaznamujejo zelo čvrsto tendenco.

× **Avstrijsko posojilo.** Londonsko časopisje se obširno bavi s subskripcijo avstrijskega posojila, o čemur smo svoječasno že poročali. Predložitev posojila se bo izvršila danes (11. t. m.). Francija se subskripcije baje ne bo udeležila, čeravno se je prvotno mislilo, da prevzamejo pariške banke polovico skupne tranše.

× **Youngovo posojilo Luxemburga.** Tudi liliputanska državica Luxemburg je prejela svoj delež na Youngovem posojilu in sicer v višini 5 milijonov frankov. Francoski listi poročajo, da subskripcija tega posojila ni popolnoma uspela in je bilo do sedaj podpisanih le ca. 3·5 milijonov frankov.

× **Kojkot industrije poljedelskih strojev na dunajskem velesejmu.** Kartel tovarn poljedelskih strojev je sklenil, da se dunajskega velesejma vsled absolutno nezadostnih zaključkov od 1. januarja 1931. dalje ne udeležuje.

× **Brezposelnost v Nemčiji in Avstriji narašča.** Finančni minister Dietrich je v nemškem državnem zboru naglašal, da znaša število brezposelnih po najnovejših podatkih 2,146.000 oseb. Koncem meseca junija prikazuje avstrijska statistika 179.472 brezposelnih.

Borzna poročila

dne 10. julija 1930.

Devizna tržišča.

Ljubljana, 10. jul. Amsterdam 22·68, Berlin 13·4525, Bruselj 7·8860, Budimpešta 9·8850, Curih 1094·40—1097·40, Dunaj 7·9677, London 273·96 do 274·76, Newyork 56·20—56·40, Pariz 220·78 do 222·87, Praga 166·95—167·75, Trst 295·29.

Zagreb, 10. jul. Amsterdam 20·68 bl., Dunaj 795·27—798·27, Berlin 13·4375—13·4675, Bruselj 786·60—790·60, Budimpešta 987—990, Milan 295·10 do 297·10, London 273·96—274·76, Newyork ček 56·20—56·40, Pariz 220·87—222·87, Praga 166·95 do 167·75, Zürich 1094·40—1097·40.

Beograd, 10. jul. Berlin 13·5375—13·4675, Dunaj 795·27—798·28, Curih 1094·40—1097·40, London 273·96—274·75, Milan 294·15—296·15, Newyork 56·20—56·40, Pariz 220·87—222·87, Praga 166·95—167·75.

Curih, 10. jul. Beograd 9·125, Pariz 20·2525, London 25·2425, Newyork 514·80, Bruselj 71·90, Milan 26·955, Madrid 60·50, Amsterdam 206·95, Berlin 122·775, Dunaj 72·67, Sofija 3·74, Praga 15·27, Varšava 57·70, Budimpešta 90·22, Atene 6·67, Carigrad 2·44, Bukarešta 3·06.

Dunaj, 10. jul. Berlin 168·83, Amsterdam 284·73, Kopenhagen 169·75, Stockholm 190·15, Newyork 708, London 34·435, Pariz 27·845, Bruselj 98·88, Praga 21.0075, Beograd 12·5463, Budimpešta 123·80, Bukarešta 4·21, Varšava 79·33, Sofija 5·1318, Milan 37·0675, Curih 137·51.

Vrednostni papirji.

Na ljubljanskem tržišču ni sprememb.

Zagreb, 10. jul. Drž. papirji: 7% inv. pos. 86·50—87, voj. škoda ar. 432—433, kasa 432—433, jul., avg., sept., okt., nov. 433 bl., dec. 432—433, 7% Bler pos. 84·50—85, 8% Bler pos. 95—95·375, 7% pos. hip. 83·75—84·25. — Banke: Hrvatska 50 d., Praštediona 900—910, Združena 192 do 192·50, Ljublj. kred. 122 d., Medjunarodna 63 d., Narodna banka 8220 d. — Industrije: Šečerana Osijek 333—338, Trboveljska 407·50—410, Slavonija 200 d., Vevče 126 d.

Beograd, 10. jul. 7% invest. pos. 89·94—89·75, 4% agrarne obv. 45·75, 7% pos. Hipot. b. 86—86·50, 7% Bler 85·75—86·25, Rdeči križ 53—57, Narodna banka 8230—8240, vojna škoda 443·50, ultimo decembra 458.

Dunaj, 10. jul. Bankverein 18, Kreditni zavod 47·50, Prioritete 92·20, Trbovlje 50, Leykam 4·50.

NOTACIJE NAŠIH DRŽAVNIH PAPIRJEV V INOZEMSTVU.

London, 10. jul. 7% Bler 84—85.

Newyork, 10. jul. 8% Bler 94·25—95, 7% Bler 84·50—85·25, 7% Hipot. b. 84—84·50.

Žitna tržišča.

Na ljubljanskem tržišču tendenca čvrsta, Zaključen je bil 1 vagon moke.

Novi Sad, 10. jul. Pšenica nova 78/79 kg: baška 165—170, gornjeban. 165—170, sremska 162·50—167·50. Ječmen: baški, sremski 63/64 kilogramov 95—100. Koruza: baška, sremska 112·50—117·50, baška, sremska ladja Dunav 118 do 120, ban. ladja Dunav, Bega 118—120, baška, sremska avgust 120—122·50, ban. 105—110. Vse ostalo neizpremenjeno. Promet: pšenica 31 vagonov, ječmen 1 vagon, koruza 16 vagonov, moka 14 vagonov, otrobi 19 vagonov. Tendenca prijazna.

Budimpešta, 10. jul. Tendenca neenotna, promet živahen. Pšenica: oktober 18·85—19·05 (19·01—19·02). Rž: okt. 12·05—12·20 (12·12 do 12·15). Koruza: jul. 15·20—15·37 (15·33 do 15·35), avg. 15·10—15·32 (15·25—15·28), trs. jul. 15·20, avg. 13·15.

Ljubljansko lesno tržišče.

Tendenca mlačna, zaključen je bil en vagon javorjevih plohov.

ŽIVINSKA TRŽIŠČA.

Dunaj, 10. jul. Na trg je bilo prignanih 283 živih in 1083 zaklanih telet, 524 zaklanih svinj in 9 komadov zaklanih jagnjet. Prignanih je bilo tudi 37 mesnih in 317 mastnih prašičev. Cene neizpremenjene.

Sport

Ljubljana, 10. julija.

Po dvajsetdnevnem potovanju na kopnem in na morju je prispela naša reprezentanca v Montevideo. V nedeljo, ko se pri nas konča izločilno kolo državnega prvenstva, se prične na drugi strani naše zemlje svetovno prvenstvo v nogometu. Kakor znano sodeluje 13 držav, 4 iz Evrope: Belgija, Francija, Jugoslavija in Romunija ter iz Amerike: Argentinija, Brazilija, Čile, Paraguay, Peru, Bolivija, Zedinjene države, Mehika in Uruguay.

Vsi udeleženci so razdeljeni v štiri skupine. Jugoslavija je v prvi skupini skupno z Brazilijo in Bolivijo; druga skupina: Argentinija, Francija, Čile in Mehika; tretja skupina: Uruguay, Romunija in Peru, četrta skupina: Zedinjene države, Paraguay in Belgija.

Jugoslavija je imela srečo, da ni prišla v skupino ne z Uruguayem, ne z Argentinijo ali Čile, ki so najmočnejši zastopniki južnoameriškega nogometa. Seveda je Brazilija tudi jako močna, vendar ne dosega imenovanih treh. Zmagovalci poedinih skupin igrajo medsebojno, zmagovalec dobi naslov svetovnega prvaka. Tekmovanje bo trajalo tri tedne.

JNS odbil Haškovo prošnjo. Savez je na svoji zadnji seji obravnaval Haškovo prošnjo glede preložitve tekme z osiješko Slavijo. JNS je z ozirom na to, da bi se isto lahko pripetilo kakemu drugemu klubu, prošnjo odklonil. Odločba saveza je vsekakor pravilna, kajti Jugoslavija bi tudi prosila za preložitev, ker je dala v Uruguay svoja dva najboljša igralca, dočim manjka Hašku samo Hitrec.

*

F. T. C. (Budimpešta) ponovno v Ljubljani

Ljubljana 10. t. m. Znamenito waterpolo moštvo budimpeštanskega Ferencvaros Torna Cluba je igralo na svojem povratku iz Italije ponovno v Ljubljani. Madjarski gosti so nastopili danes ob 16·30 uri na kopališču »Ilirije« in so tekmovali v točkah plavanja in v waterpolu. Rezultati so bili naslednji:

3×50 m prosto: 1. F. T. C. (Hazsy, Raiki, Zentay II) 1 : 31, 2. Ilirija (Lavrenčič, Žirovnik, Turnšek) 1 : 35·6.

50 m prosto, juniorke: 1. Bradač 40, 2. Jenko 40·8.

100 m prsno, gospodje: 1. Forrai (F. T. C.) 1 : 25·6, 2. Bradač (Ilirija) 1 : 32·4, 3. Volkar.

100 m hrbtno, juniorke: 1. Dolenc Simona (Ilirija) 1 : 42·6 boljše od jugoslovanskega rekorda, 2. Bradač 1 : 58.

100 m hrbtno, gospodje: 1. Haáz (F. T. C.) 1 : 24, 2. Žirovnik (Ilirija) 1 : 28, 3. Šušteršič. Izven konkurence je plaval Villan (Primorje) in dosegel s 1 : 20 boljši čas kot obstoječi juniorski in seniorski državni rekord.

100 m prosto, gospodje: 1. Zentay II 1 : 06·8, 2. Turnšek 1 : 13·6, 3. Lavrenčič 1 : 14·6.

Waterpolo F. T. C. : Ilirija 12 : 1 (7 : 0)

Moštvo Madjarov je zopet pokazalo izvanredno igro in je posebno v prvi polovici popolnoma pregazilo domačine. Ilirija je igrala po odmoru boljše in je v tej polovici tudi dosegla častni gol v zadnji minuti po otrubi. Madjari so se izkazali kot pravi akrobati in so v tehniki in hitrosti znatno prekašali Ilirijo, ki je igralat aktično zelo slabo in ni izkoristila treh sigurnih šans. Sodil je izvrstno g. Nadás.

Pred waterpolo tekmo so skakači Ilirije Kordelič, Čerček in Ziherl izvedli nekaj propagandnih skokov iz 3 metrov in 10 metrov, ki so jako lepo uspeli. Posebno je imponiral mladi Ziherl, ki je izvedel krasne skoke iz 3 metrov. Kordelič se je še vedno pokazal na višku in je posebno briljiral v eleganci.

Ferencvaros T. C. v Trstu.

V sredo je gostovalo budimpeštansko waterpolo moštvo F. T. C. ponovno v Trstu. Nastopilo je proti italijanskemu prvaku Unione Sportiva Triestina. Tekmovalo se je v Barkovljanskem pristanišču v plavanju in water-polu:

200 m prosto: 1. Zentay I 2 : 37·4, 2. Zentay II (oba F. T. C.) 2 : 41·6, 3. Parenzan 2 : 42.

5×50 m prosto: 1. UST (Bartha, Parenzan, Deveglia, Zellermayer, Grossi) 2 : 31·8, 2. F. T. C. (Zentay I, Angeles, Hazsy, Rejki, Zentay II) 2 : 32.

3×50 m (hrbtno, prsno, prosto): 1. F. T. C. (Hazsy, Turay, Zentay I) 1 : 44·2, 2. UST (Bartha, Andreani, Grossi) 1 : 45.

200 m prosto dame: poizkus rušenja ital. rekorda po gdč. Bravinnerini, ki se ni obnesel. Dosegla je čas 3 : 04·2 (medčasi 50 m: 38·8, 100 m: 1 : 21·6, 150 m: 2 : 15).

Water-polo F. T. C. — UST 3 : 1

Tekma se je vršila ob 1 uri ponoči. Italijanski sodnik je hotel na vsak način zmago domačinov, kar se mu pa ni posrečilo.

Tekmovalni odbor za prvenstvo Gorenjske.

Po predsedništvu se verificirajo sledeči rezultati: SK Bratstvo—SO Svoboda 6—3, SK Bled —SK Bratstvo 1 —1 in SK Svoboda—SO Sokol Kranj 3—0 (par forfait).

Dne 13. VII. nastopijo naslednji pari: SK Bled—Sportni odsek Sokola Kranj na Bledu. Sodi g. Humer. Pričetek tekme ob 16. uri. SK Tržič—SK Bratstvo v Kranju. Sodi g. Colnar. Pričetek določi SK Tržič.

Pozivajo se g. sodniki, da se za slučaj zadržanosti pismeno obveste pri predsedništvu, da se odpomore težkočam v tem pogledu. Enako se opozarjajo, da redno pošiljajo pismena poročila o odigranih tekmah.

Medklubski tennis turnir TD Atena Ljubljana—SK Bled.

Tennis sekcija SK Bled priredi dne 13. VII. na igriščih zdraviliškega doma 2. medklubski turnir s TD Ateno. Atena bo vsekakor zelo težka preizkušnja za mlado sekcijo. Posamezni igrači so imeli od zadnjega nastopa dovolj prilike se izpopolniti ter medsebojno vigrati. Nekaj članov se je medtem vrnilo iz Beograda, pristopilo pa je v sekcijo tudi par dobrih igračev-gostov. Računati je vsled tega, da bo SK Bled postavil proti Ateni mnogo boljše moštvo kot zadnjič proti Iliriji. Tako obeta nedeljski turnir prav dober sport. Atena nastopi v znani najmočnejši postavi.

Turnir prične ob 9. dopoldne ter se igra z opoldanskim odmorom do večera. Turnir je odobren po Jugoslovenskem Tennis Savezu. Igra se s Spalding turnir žogami, ki so odi obrene kot oficielne žoge po JTS.

Posestvo z mlinom

iščem v najem ozir. odkupim od gospodarja, ki bi lahko ostal do smrti pri hiši. — Naslov v upravi.

OGLAŠUJTE v dnevniku „JUGOSLOVAN“

Spedicijsko podjetje

išče v uvoznem prometu popolnoma

izvežbanega uradnika

Glavni pogoj je znanje slovenščine in srbohrvaščine v govoru in pisavi

Ponudbe je poslati pod „UVOZ“ na administr. „Jugoslovana“

Službene objave

Razglasi kraljevske banske uprave

VIII—No. 4956. 1642

Razglas.

Na podstavi pooblastitve g. ministra za trgovino in industrijo z dne 27. oktobra 1926., VI. No. 1168, in z dne 6. maja 1927., VI. No. 2079, ter § 42., točka 18., zakona o banski upravi potrjujem izpremembo § 7. pravil za delniško družbo »Pivovarna Union d. d. v Ljubljani« po sklepu občnih zborov z dne 26. januarja 1925. ter 26. novembra 1929.

Izprememba pravil se nanaša na zvišanje delniške glavnice za 100%, t. j. od 12,000.000·— Din na 24,000.000·— Din. To zvišanje se je izvršilo potom prežigosanja delnic od Din 50·— nom. na Din 100·— nom. ter v breme po delničarjih pri prejšnjih emisijah vplačanega kapitalnega rezervnega sklada.

Kraljevska banska uprava Dravske banovine
v Ljubljani, dne 2. julija 1930.
Ban: **Sernec Dušan s. r.**

Razglasi sodišč in sodnih oblastev

E 156/30—6. 1646

Oklic.

1. Kohn-u Edvardu, iz Dunaja in 2. Passnerju Josipu iz Gradca (Avstrija) je vročiti v izvršilni stvari Murna Antona, slaščičarja v Metliki po odv. Pretnarju iz Metlike, zoper Bradica Franca, posestnika iz Metlike, sedaj neznano kje v Ameriki, po skrbniku Weiss-u Leopoldu, trg. v Metliki, sklep z dne 19. junija 1930. opr. štev. E 156/30—6, s katerim je bila dovoljena prisilna dražba zavezančevih nepremičnin.

Ker je bivališče Kohna Edvarda in Passnerja Josipa neznano, se postavlja za skrbnika Grabrijan Leopold, trgovec v Metliki, ki ju bo zastopal na njuno nevarnost in stroške, dokler se ne oglasita sama ali ne imenujeta pooblaščenca.

Okrajno sodišče v Metliki, odd. II.,
dne 25. junija 1930.

Konkurzni razglasi

Sa 3/30—2. 1645

307. Poravnalni oklic.

Uvedba poravnalnega postopanja o imovini Košenine Ivana, posestnika in mesarskega mojstra v Ljubljani, Kolodvorska ulica.

Poravnalni komisar: Debeljak Alojzij s. o. s. v Ljubljani; poravnalni upravnik: dr. Vovk Viktor, odvetnik v Ljubljani.

Narok za sklepanje poravnave pri imenovanem sodišču, soba št. 140,

dne 31. julija 1930. ob desetih.

Rok za oglasitev do 26. julija 1930.

Poravnalna ponudba se glasi: 40% kvota, plačljiva tekom enega leta po pravomočnosti poravnave.

Pravni učinek uvedbe poravnalnega postopanja se prične z dnem 4. julija 1930.

Deželno kot poravnalno sodišče v Ljubljani,
oddelek III., dne 4. julija 1930.

S 3/30—62. 1647

308. Odprava konkurza.

Prezadolženka Kern Justina, trgovka v Mariboru, Gosposka ulica št. 34.

Konkurz, ki je bil razglašen s sklepom opravilna številka S 3/30—2 o imovini prezadolženke, se odpravi, ker se je sklenila prisilna poravnava po § 157. k. r.

Okrožno sodišče v Mariboru,
dne 4. julija 1930.

Sa 3/30—38. 1648

309. Sklep.

Med dolžnikom Gniušek Alojzijem, trgovcem v Mariboru, Glavni trg št. 6, in njegovimi upniki pri poravnalnem naroku dne 26. junija t. l. sklenjena poravnava se potrdi.

Okrožno kot trgovsko sodišče v Mariboru,
dne 4. julija 1930.

Razglasi raznih uradov in oblastev

Št. 2326/13.

Seznamek

najdenih predmetov, prijavljenih upravi policije v Ljubljani v času od dne 16. do dne 30. junija 1930:

120 Din; 1 listnica, v njej dve legitimaciji na ime Volk Jakob, Šoštanj; 1 torbica, v njej 1 ključ in 1 pozlačena verižica; 3 deli avtostrehe iz celuloida; 1 ženski dežnik; 1 pletena ženska jopa; 1 ženski jopič; 1 kolo tovornega voza; 1 torbica, v njej denarnica z 201 Din; 1 ročni štirikolesni voziček; 1 zlata zapestna verižica; 1 otroška ročna torbica, v njej 40 Din in 1 molitvenik z imenom Zupanc Marica; 1 moški panama-slamnik; 1 moška dvokrovna ura iz rumene kovine; 18 ducatov vezaljk za čevlje; 1 prazna ročna torbica in 1 zračna kolesna sesaljka.

V železniških vozovih so se našli ti-le predmeti: 14 dežnikov, 5 palic, 7 čepic, 3 klobuki, 3 površniki, 4 jopice, 1 hlače, 2 dežna plašča, 1 damska obleka, zidarsko orodje, 1 šal, 2 zastavici, 2 aktovki, 1 mreža, podplati, 1 verižica od ure, 1 par starih kuhinjskih burkelj, 1 brevir, čevljarske potrebščine, 1 lovski stolček, 1 pila za nohte, 1 gramofonska plošča, 8 parov copat, 1 vrč za mleko, 1 kolesna sesaljka, 1 otroška torbica, 2 nahrbtnika, 1 denarnica z 18·50 Din in 1 otroška pelerina.

Uprava policije v Ljubljani,
dne 4. julija 1930.

Štev. 413—prez—30. 3—1

Razpis.

Na juridični fakulteti v Ljubljani se razpisuje mesto docenta za javno pravo.

Prosilci za to mesto naj vložé pravilno opremljene in kolkovane prošnje, katerim je dodati curriculum vitae ter znanstvene spise,

do 30. septembra 1930.

pri podpisanem rektoratu.

Rektorat univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani,
dne 1. julija 1930.
Rektor: **Dolenc s. r.**

1643—2—1

Razpis.

Direkcija drž. rudnika Velenje razpisuje na dan 24. julija 1930. ob enajstih nabavo:

8000 kg pšenične moke št. 0 g
2000 kg pšenične moke št. 0 gg
7000 kg pšenične moke št. 6
1000 kg ječmenove kave Kathreiner
1000 kg Franckovega pridatka za kavo
2000 kg pralnega mila.

Posebni pogoji se dobe pri podpisani.

Direkcija drž. rudnika v Velenju,
dne 9. julija 1930., št. 5910.

Št. 5800/II. 2—2 1619

Razpis.

Direkcija državnega rudnika v Velenju razpisuje na dan

28. julija 1930. ob enajstih

nabavo 300 m³ jamskega lesa.

Pogoji se dobe pri podpisani.

Direkcija drž. rudnika v Velenju,
dne 4. julija 1930.

Št. 340. 1644

Razglas.

Vojnička izprava na ime Božičko Alojz, rojen leta 1903., redov 5. čete 48. pešad. puka, se je uradno izgubila in se proglaša za neveljavno.

Županstvo Makole-Jelovec,
dne 8. julija 1930.

26

»Pri Revolucijonalnem tribunalu je še nekaj porotniških mest, ki jih treba zasesti. Vidite, porotnik, državni funkcijonar, to bi bilo nekaj za vašega sina. Imam zveze s člani Komiteta za javni blagor; poznam Robespierrea starejšega; njegov brat je prav često pri meni na večerji. Govorila bom ž njima. Naročila jima bom tudi, naj govorita z Montané-om, Dumasom, Fouquierom.«

Grajanka Gamelin, vsa ginjena in hvaležna, je položila prst na usta: Evarist se je vračal v delavnico.

Spustil se je z grajanko Rochemaure po temnih stopnicah; njihove lesene stopnje z vdelanimi ploščami je pokrivalo starinsko blato.

Na Novem mostu, kjer je že nizko stoječe solnce risalo dolgo senco podstavka, ki je nekoč nosil Bronastega konja ign ki so ga sedaj krasile narodne barve, je tolpa moških in žensk iz naroda poslušala v majhnih gručah grajane, ki so govorili s tihim glasom. Potrto toljo je tiščal molk, ki so ga v presledkih prekinjali stoki in jezni vzkliki. Mnogo jih je hitelo naglih korakov proti Thionvilleski, nekoč Prestolonaslednikovi ulici; Gamelin, ki se je bil pririnil v eno teh gruč, je slišal, da bil Marat Marat pravkar umorjen.

Polagoma se je novica potrjevala ter dobivala točnejše lice: umorjen je bil v svoji kopeli, in sicer je storila to neka ženska, ki je prišla iz Caena nalašč zato, da izvrši ta zločin.

Nekateri so domnevali, da je pobegnila; toda večina jih je trdila, da so jo že prijeli.

Sedaj so stali tu, vsi, kakor čreda brez pastirja.

Po glavah jim je rojilo:

»Marata, rahločutnega, človekoljubnega, dobrotnega, Marata ni več, da bi nas vodil, njega, ki se ni nikdar varal, ki je vse ugenil, ki je smel vse razkriti!... Kaj nam je storiti, kaj bo z nami? Izgubili smo svojega svetovalca, svojega zagovornika, svojega prijatelja.« — Vedeli so, odkod je prišel udarec in kdo je vodil roko te ženske. In ječali so:

»Marata je udarila zločinska roka, ki nas hoče iztrebiti. Njegova smrt je znamenje za pokolj vseh domoljubov.«

Poročali so različno o okolnostih te tragične smrti in tudi poslednje besede žrtve; vstajala so vprašanja o morilcu, o katerem je bilo znano samo toliko, da je bila to neka mlada ženska, ki so jo poslali federalistični izdajalci. Grajanke so kazale nohte in zobe, obsojale zločinko na muke, in ker je bila po njihovi sodbi giljotina premila, zahtevale za to grozodejko bič, kolo, razčetrtenje ter si izmišljevale nova trpinčenja.

Oboroženi narodni stražniki so vlekli na sekcijo nekega moža z odločnim obrazom. Obleka mu je visela v cunjah, po bledem licu so mu tekle krvave srage. Zasačili so ga bili pri besedah, da je Marat zaslužil svojo usodo, ker je neprestano izzival na rop in poboj. In le z veliko težavo so ga bili miličniki rešili iz rok pobesnelega ljudstva. S prstom so kazali nanj ko tna morilčevega sokrivca in povsod na njegovi poti so se slišale smrtne grožnje.

Gamelin je bil kakor brez uma od bolesti. V žgočih očeh so mu gorele redke solze. Z otroško bolestjo se mu je družila domoljubna skrb in usmiljenje z ljudstvom, ki mu je trgalo srce.

V mislih je govoril:

»Za Le Peltier-om in Bourdon-om — Marat!... V tem vidim usodo domoljubov: vsi poginejo, pobiti na Martovem polju, v Nancy-ju, v Parizu.« In mislil je na izdajico Wimpfen-a, ki je še nedavno korakal nad Pariz na čelu tolpe šestdesetih tisočev royalistov in ki bi bil pokril to junaško, na trpljenje obsojeno mesto z ognjem in krvjo, da ga niso pri Vernon-u zadržali vrli domoljubi.

In koliko nevarnosti še, koliko zločinskih nakan, koliko izdajstev, ki jih je mogel poznati in odvrniti samo budni in modri Marat! Kdo za njim bo še mogel ovaditi Custine-a, ki ždi brez dela v Cezarjevem taboru, se brani osvoboditi mesto Valenciennes, ter mirno gleda, da zavzame sovražnik Saumur in oblega Nantes, in Dillon-a ki izdaja domovino v Argonih?...

naraščal zlovešči krik:

Medtem pa je krog njega od trenotka do trenotka

»Marat je mrtev, aristokratje so ga ubili!«

Ko se je z bolestjo, sovraštvom in ljubeznijo v srcu odpravil na pot, da izkaže mučeniku svobode mrtvaško čast, se mu je približala stara kmetica z limuzinsko čepico na glavi ter ga vprašala, ali ni bil ta gospod Marat, ki so ga umorili, gospod župnik Marat iz St. Petra pri Queyroix-u.

VIII.

Dan pred praznikom, ko je bil tih in jasen večer, se je šetala Elodija, ki jo je vodil Evarist pod roko, po poljani Zveze. Delavci so v naglici dokončavali stebre, sohe, svetišča, goro, oltar. V prestolnici, ki sta jo stiskala glad in strahovlada, ki je prisluškovala, ali se ne čujejo na cesti v Meaux avstrijski topovi, so nenadoma vstajali gigantski simboli, ljudski Herkul, vihteč svoj kij, Narava, napajajoč vesoljstvo na svojih neizčrpnih grudih. Vendée-ja je popravljala svoj neuspeh pri Nantes-u z drznimi jmagami. Obroč iz železa, plamenov in sovraštva je obdajal veliko revolucijonarno mesto. In vendar je sprejemala veličastveno, kakor vladarica prostranega carstva, poslance prvih skupščin, ki so bile sprejele ustavo. Federalizem je bil zlomljen: Ena in nedeljiva Republika bo premagala vse svoje sovražnike.

Evarist je iztegnil roko nad planjavo, ki je mrgolela ljudstva, rekoč:

»Tu je dal 17. julija 91 podli Bailly[1] postreljati ljudstvo ob vznožju oltarja domovine. Grenadir Passavant, ki je bil priča pokolja, se je vrnil v svojo hišo, si raztrgal obleko ter vzkliknil: »Prisegel sem, da umrem s svobodo; svobode ni več: umrem.« In pognal si je kroglo v glavo.«

[1] J. — Silvain Bailly, franc. astronom, rojen 1736, obglavljen 1793; op. prev.

Izdaja tiskarna »Merkur«. Gregorčičeva ulica 23. Za tiskarno odgovarja Otmar Michálek. — Urednik Janez Debevec. — Za inseratni del odgovarja August Kozman. — Vsi v Ljubljani.